แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลหนองกุงสวรรค์

ปี 2566-2570

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองกุงสวรรค์

อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566-2570

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลศรีสุขดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นายภัทรพล แซ่เอ็ง
เลขานุการศูนย์บริการฯ ตำบลหนองกุงสวรรค์
สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย

สารบัญ

หน้า

คำนำ
สารบัญ
สารบัญตาราง
สารบัญรูป
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป ๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ๑
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๑
๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ ๑
๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๒
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) ๓
๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๓
๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน ๓
๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน ๔
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ ๗
๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ๗
๑.๓.๒ ฤดูกาล ๙
๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน ๑๐
๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ๑๑
๑.๔ เส้นทางคมนาคม ๑๔
๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง ๑๔
๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ๑๔
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๑๕
๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ๑๕
๑.๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ ๑๕
๑.๕.๓ พื้นที่ชลประทาน ๑๕
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ๑๕
๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๑๕
๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ๑๖
๑.๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว ๑๗
๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท ๑๘
๑.๖.๕ การศึกษา ๑๘
๑.๖.๖ สาธารณสุข ๑๙
๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม ๑๙
๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ ๒๓
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) ๒๓
๑.๗.๑. ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลักภาคเกษตร อุตสาหกรรมชุมชนที่อยู่อาศัย ๒๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองกุงสวรรค์	๓๐
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๓๐
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๓๐
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๔
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๕๓
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๕๕
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๖๑
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๖๑
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๖๑
๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๖๑
๓.๕ โครงการที่สำคัญของตำบล	๖๒
๓.๖ โครงการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตำบลหนองกุงสวรรค์	๖๒
๓.๗.โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษีใหม่แบบยั่งยืน	๖๕
๓.๘.โครงการส่งเสริมส่งเสริมการผลิตผักอาหารปลอดภัย	๖๘

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิ ๑๐ ปี ย้อนหลัง ๘

ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือน อำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘ ๑๐

ตารางที่ ๓ สถิติอุรหภูมิสูงสุด ต่ำสุด ๑๑

ตารางที่ ๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๔๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๗ ๑๒

ตารางที่ ๕ รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๗

ตารางที่ ๖ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๑๘

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๓

ตารางที่ ๘ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๓

ตารางที่ ๙ สภาพการผลิตพืช ๒๔

ตารางที่ ๑๐ ปฏิทินการปลูกข้าว ๒๖

ตารางที่ ๑๑ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ๒๗

ตารางที่ ๑๒ สภาพการผลิตทางการเกษตร ๒๘

ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชจากการวาดแปลง ๒๔

ตารางที่ ๑๓ จำนวนจำนวนครัวเรือนและประชากร ๔๑

ตารางที่ ๑๔ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและเก็บเกี่ยว ๔๒

ตารางที่ ๑๕ ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ๔๒

ตารางที่ ๑๖ ปฏิทินการปลูกข้าวและแนวทาง ๔๕

ตารางที่ ๑๗ ลักษณะของมนสำปะหลังพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ ๕๒

ตารางที่ ๑๘ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๕๓

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ แผนที่อำเภอโกสุมพิสัย ๑

ภาพที่ ๒ อาณาเขตตำบลหนองกุงสวรรค์ ๒

ภาพที่ ๓ ชุดกลุ่มดิน ๔

ภาพที่ ๔ รูปแผนที่ชุดกลุ่มดิน ๕

ภาพที่ ๕ เส้นทางคมนาคมตำบลหนองกุงสวรรค์ ๑๔

ภาพที่ ๖ ข้อมูลวาดแปลง ๔๓

ภาพที่ ๗ แผนที่น้ำบาดาล ๔๘

ภาพที่ ๘ แผนที่บ่อบาดาลตำบลหนองกุงสวรรค์ ๔๙

ภาพที่ ๙ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว ๕๐

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

เดิมตำบลหนองกุงสวรรค์ขึ้นกับตำบลหนองเหล่า ต่อมาตำบลได้แยกหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นและเพื่อสะดวกทางการปกครองจึงแยกเป็นตำบลใหม่ชื่อ ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลแพงและตำบลหนองบอน
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหนองเหล็ก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลเหล่าและตำบลหัวขวาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลวังยาวและตำบลดอนกลาง

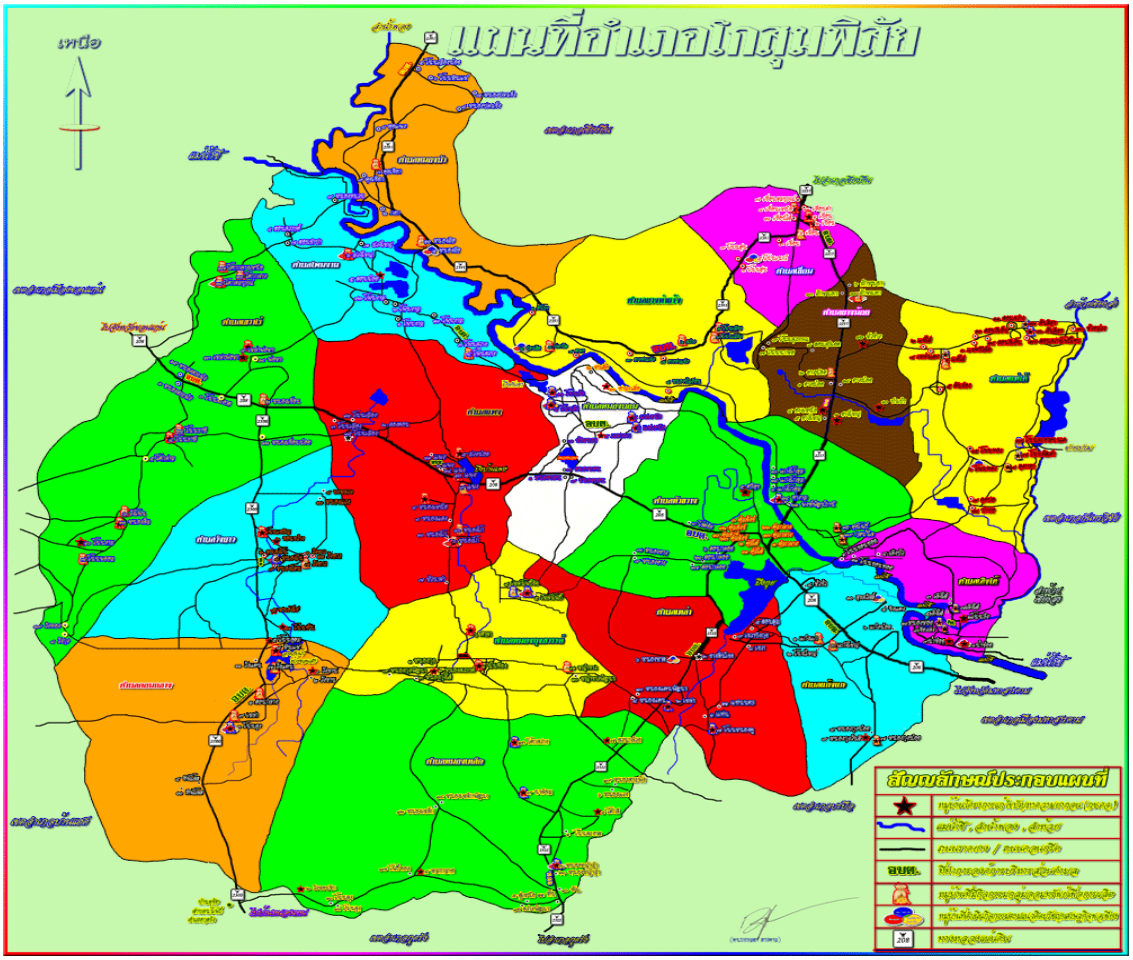

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอโกสุมพิสัย

แผนที่ตำบลหนองกุงสวรรค์

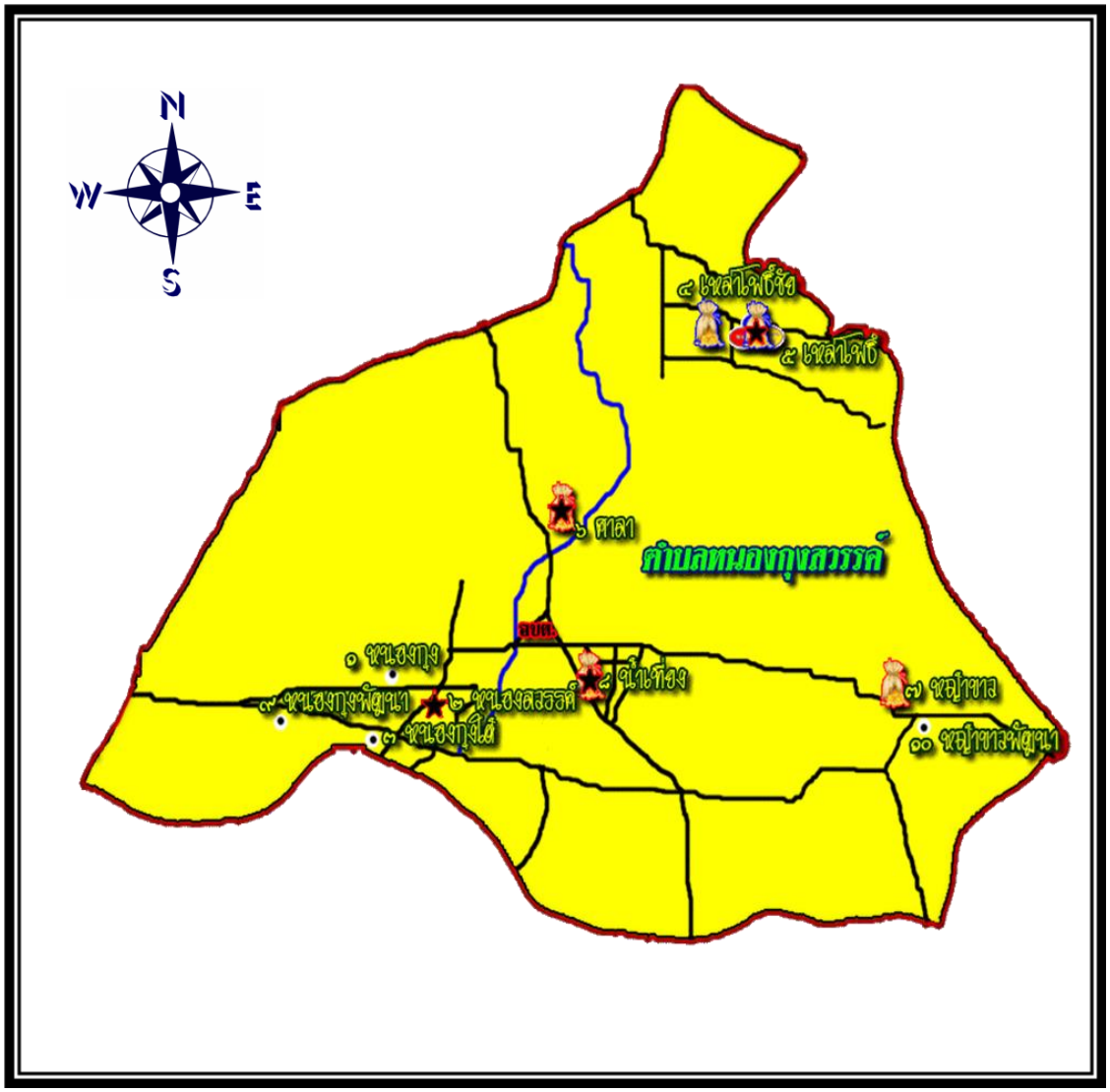

ภาพที่ 2 อาณาเขตตำบลหนองกุงสวรรค์

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลแพงและตำบลหนองบอน
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหนองเหล็ก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลตำบลเหล่าและตำบลหัวขวาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลวังยาวและตำบลดอนกลาง

1.2 สภาพภูมิประเทศ (Topographic)

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลหนองกุงสวรรค์จะเป็นพื้นที่ดอน มีความสูงของพื้นที่ระดับ 190 , 180 ,170 และ 160 บริเวณพื้นที่เกือบทั้งหมดของตำบลจึงเหมาะในการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกพืชไร่และไม้ผลต่าง ๆ ไม่เหมาะสำหรับการทำนา สภาพของดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ต้องมีการใส่ปุ๋ยและปลูกพืชบำรุงดินอยู่เสมอ จึงจะทำให้ผลผลิตสูง

1.2.1 พื้นที่ป่า

ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีพื้นที่ป่าเป็นลักษณะป่าเสื่อมโทรม ป่าไม้พุ่มขนาดเล็กใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์และเป็นแหล่งหาอาหาร

1.2.2 ลักษณะทิศทาง ความลาดสูง ทางธรรมชาติ ลักษณะเป็นที่สูงสลับลงต่ำเหมือนเนินภูเขาแต่ไม่ใช่ไม่สามารถกักเก็บน้ำฝน มีปัญหาแห้งแล้งเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมาตลอด ทำให้เกิดความเสียหายกับพืชผลทางการเกษตรและเป็นปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาด้านการเกษตรมาโดยตลอด. ฝนแล้งในตำบลหนองกุงสวรรค์มักจะประสบภาวะฝนแล้งอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะบริเวณที่อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 85 % ของพื้นที่ทำการเกษตรมักจะเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงในเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหายหรือผลผลิตข้าวไม่ได้ผลผลิตเต็มที่

1.2.3 ข้อมูลกลุ่มชุดดิน ความเหมาะสมของชุดดินและคุณภาพดิน

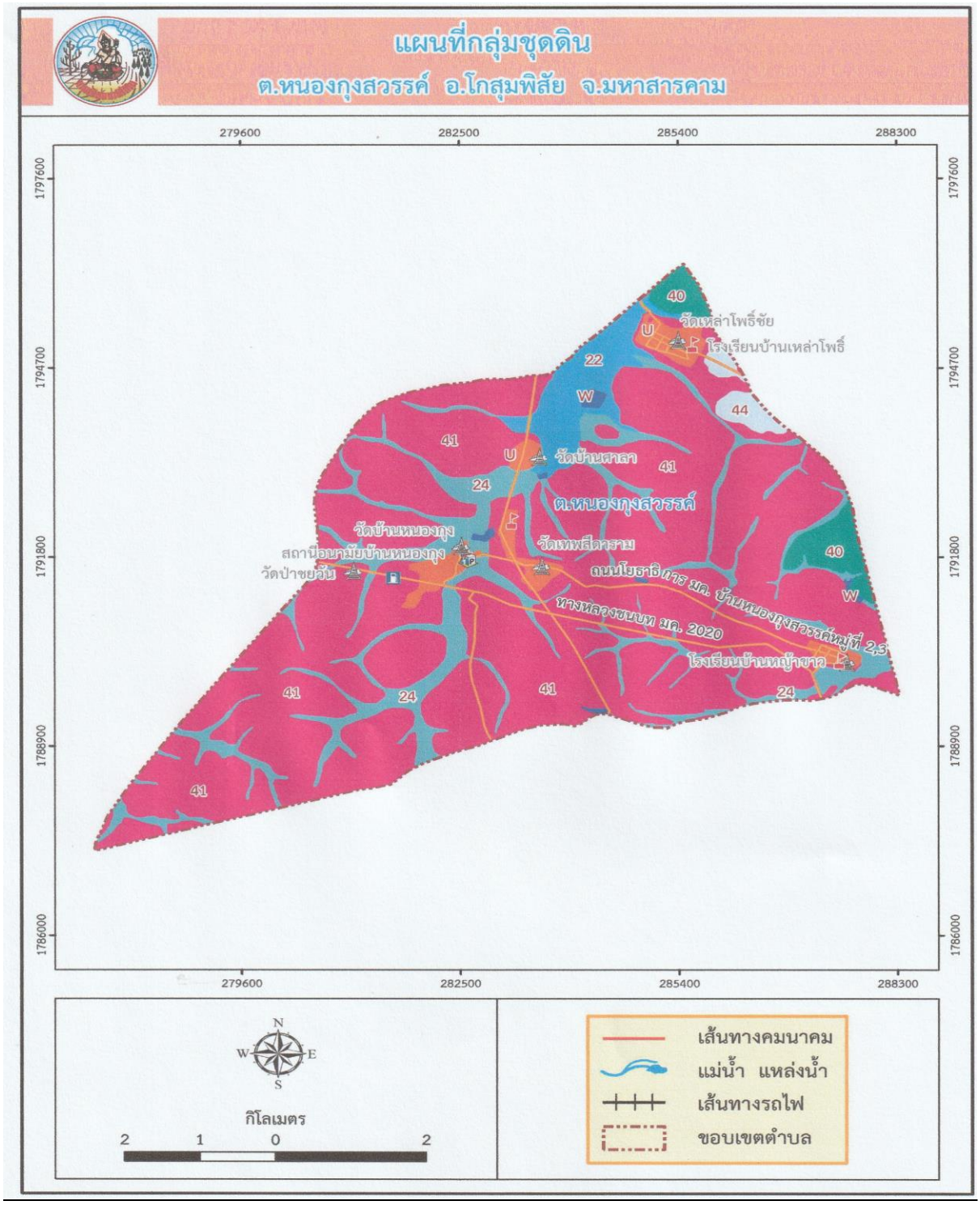

ภาพที่ 3 ชุดกลุ่มดิน

รูปแผนที่ข้อมูลชุดดิน

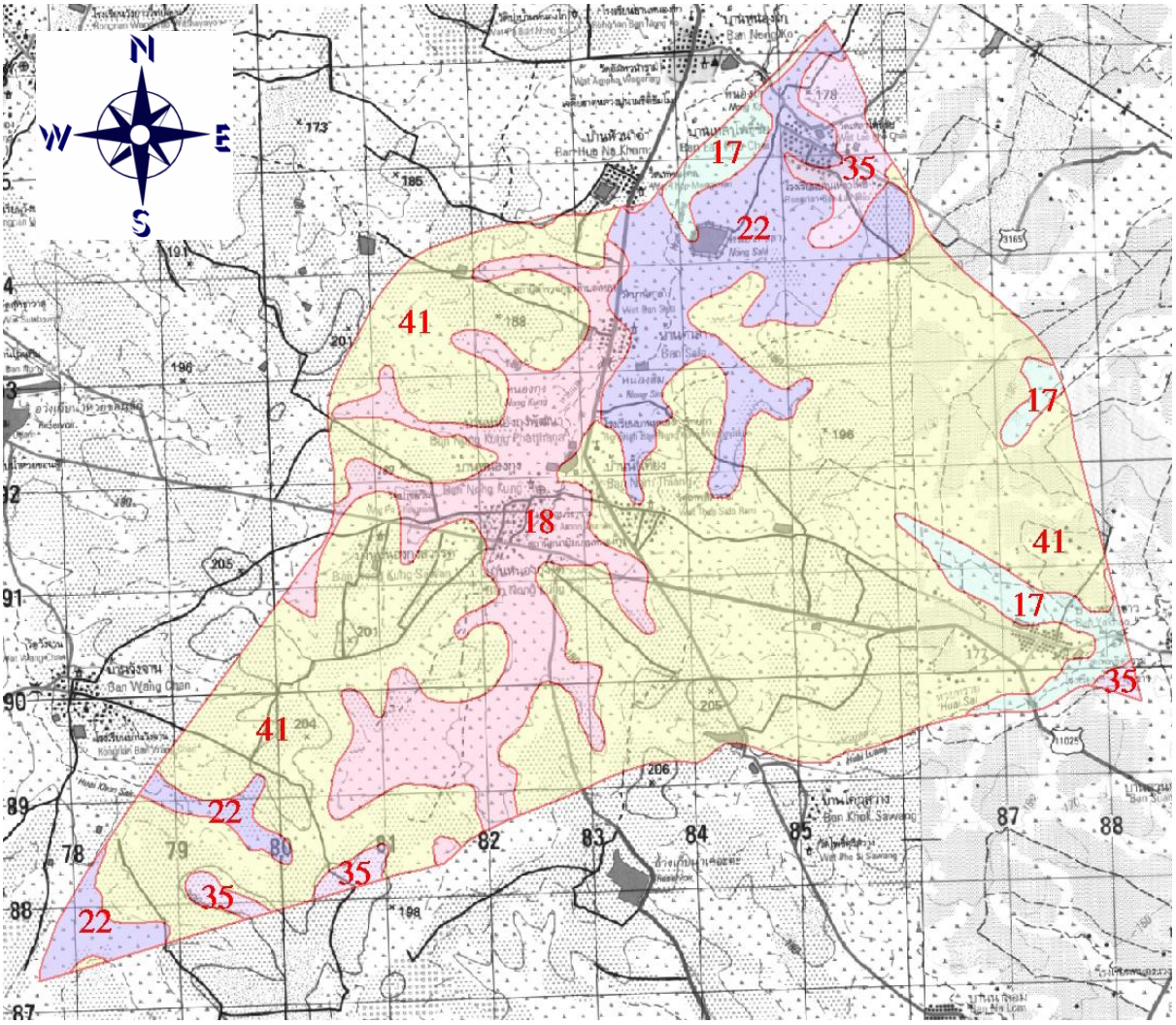

ภาพที่ 4 รูปแผนที่ชุดกลุ่มดิน

กลุ่มชุดดินที่ 17

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ และ/หรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ ในบริเวณที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเลว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว มีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพวกสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.0

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งใช้ปลูกพืชไร่ หรือไม้ยืนต้น แต่มีปัญหาเรื่องการแช่ขังของน้ำในฤดูฝน

กลุ่มชุดดินที่ 18

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดตะกอนลำน้ำหรือเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเลว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียวมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพวกสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกิริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-6.0 ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดน้อยกว่า ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-7.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย พืชมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ

กลุ่มชุดดินที่ 22

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเลว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีเหลืองปนน้ำตาล และอาจพบมีศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าว บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ หรือใช้ปลูกไม้ยืนต้น แต่มักมี

ปัญหาเรื่องการแช่ขังของน้ำในช่วงฤดูฝน ในบริเวณที่ดอนจะมีปัญหาการขาดน้ำในฤดูเพาะปลูก

กลุ่มชุดดินที่ 35

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่บริเวณพื้นที่ดอน ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทราย ส่วน

ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับชะล้างพังทะลายของหน้าดิน

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่นมันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งา และถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้น

กลุ่มชุดดินที่ 41

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล นักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ทับอยู่บนชั้นดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินพื้น หรือดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดต่างชนิดต่างยุค ในบริเวณพื้นที่ดอน สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินช่วง 50 ซม. ตอนบนเป็นดินทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ส่วนชั้นดินถัดลงไปเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนเหนียว หรือดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเหลืองปนสีน้ำตาล บางอาจพบจุดประในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ส่วนในดินล่างปฏิกิริยาดินเป็นจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายจัด พืชที่ปลูกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้ง่าย แต่ถ้ามีฝนตกมากดินชั้นบนจะแฉะ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะเกิดการชะล้างพังทะลายได้ง่าย

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น ปอแก้ว มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ข้าวโพด ฝ้าย ถั่ว และยาสูบ บางแห่งเป็นป่าเต็งรัง

1.3. สภาพภูมิอากาศ

สภาพดินฟ้าอากาศของจังหวัดมหาสารคาม มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่อยู่เขตรอบนอกของภาค เพราะมหาสารคามอยู่ตรงกึ่งกลางภาคในเขตที่เรียกว่าเป็นเขตเงาฝนจึงมีฝนน้อย กว่าจังหวัดอื่น ๆ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของมหาสารคาม ๑,๑๐๗.๙ มม.ต่อปี แต่ในระยะเดือนสิงหาคมถึงกันยายน อันเป็นช่วงที่มักจะมีดีเปรสชั่นเกิดขึ้นในทะเลจีนใต้และเคลื่อนผ่านเข้ามา ในภาคอีสานนั้น มหาสารคามมักจะประสบภาวะฝนตกหนักและน้ำท่วม บางทีฝนตกพรำ ๆ ติดต่อกันหลายวัน

จังหวัดมหาสารคามมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) ในช่วงฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว ในช่วงมรสุมฤดูร้อนจะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งทำให้เกิดฝนตก สำหรับปริมาณน้ำฝนที่พื้นบริเวณจังหวัดได้รับนั้น ส่วนมากจะเกิดจากผลกระทบของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านประเทศเวียดนามและเข้าสู่ประเทศไทย ลักษณะภูมิอากาศมี ๓ ฤดู เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพอากาศเหมือนกับพื้นที่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไป คือ ๓ ฤดู ประกอบด้วย ฤดูร้อนจากห้วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนจากห้วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวจากห้วงเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกๆปี อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๙.๑ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๘.๙ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๒๖ องศาเซลเซียส

ตารางที่.๑ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิรายเดือน ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (หน่วย : ร้อยละ)

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	**๒๕๕๖**	**๒๕๕๗**	**๒๕๕๘**	**๒๕๕๙**	**๒๕๖๐**	**๒๕๖๑**	**๒๕๖๒**	**๒๕๖๓**	**๒๕๖๔**	
มกราคม	๒๔.๗๕	๒๔.๐๙	๒๑.๕๑	๒๒.๗๖	๒๕.๐๒	๒๔.๒๕	๑๙.๑	๓๒.๒	๓๓.๔	๒๒.๔๑	๒๔.๕๐
กุมภาพันธุ์	๒๖.๔๔	๒๗.๗๐	๒๖.๑๘	๒๖.๐๐	๒๓.๙๖	๒๖.๕	๑๘.๘	๓๖.๔	๓๔.๐	๒๕.๗๘	๒๗.๑๘
มีนาคม	๒๘.๒๖	๒๙.๙๘	๒๙.๙๔	๒๙.๗๙	๒๙.๙๗	๒๙	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๗.๒	๒๙.๕๑	๓๐.๔๒
เมษายน	๒๙.๑๖	๓๐.๙๓	๓๐.๑๙	๓๐.๖๕	๓๓.๐๑	๓๐	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๖.๑	๓๐.๓๑	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๙.๑๑	๒๙.๙๕	๓๐.๔๙	๓๑.๔๑	๓๑.๑๘	๓๐.๕	๒๔.๖	๓๖.๖	๓๗.๙	๓๑.๒๙	๓๑.๓๐
มิถุนายน	๒๙.๑๓	๒๙.๓๗	๒๙.๙๖	๓๐.๒๗	๒๙.๘๘	๒๙	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๕.๔	๓๐.๖๐	๓๐.๕๓
กรกฎาคม	๒๘.๕๓	๒๘.๕๔	๒๘.๖๕	๒๘.๗๗	๒๘.๖๘	๒๘.๕	๒๕	๓๕.๑	๓๕.๕	๒๙.๗๒	๒๙.๗๐
สิงหาคม	๒๗.๙๒	๒๗.๙๕	๒๘.๔๔	๒๘.๔๕	๒๘.๘๓	๒๘.๕	๒๔.๙	๓๓.๕	๓๓.๔	๓๐.๐๒	๒๙.๒๐
กันยายน	๒๘.๑๒	๒๗.๕๐	๒๘.๑๘	๒๘.๓๐	๒๗.๙๙	๒๗.๕	๒๔.๕	๓๓.๔	๓๓.๕	๒๘.๒๐	๒๘.๗๒
ตุลาคม	๒๗.๙๓	๒๗.๐๐	๒๗.๗๔	๒๗.๒๕	๒๘.๒๗	๒๖.๕	๒๓.๖	๓๔.๑	๓๐.๑	๒๗.๘๙	๒๘.๐๔
พฤศจิกายน	๒๘.๐๖	๒๖.๖๗	๒๗.๐๙	๒๗.๙๐	๒๖.๙๒	๒๔	๒๑.๗	๓๓.๐	๓๑.๙	๒๖.๗๐	๒๗.๔๐
ธันวาคม	๒๖.๔๔	๒๖.๔๔	๒๓.๘๒	๒๕.๙๕	๒๔.๘๑	๒๒.๕	๒๐.๒	๓๑.๓	๓๐.๕	๒๔.๑๑	๒๕.๖๐
เฉลี่ย	๒๖.๖๖	๒๗.๘๒	๒๘.๐๑	๒๗.๖๘	๒๘.๑๒	๒๘.๒๑	๒๒.๘	๓๔.๙๒	๓๔.๐๗	๓๓.๖๕	๓๑.๒๖

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม ๒๕๖๔

๑.๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทย สามารถแบ่งออก ได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปก คลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ท้าให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าว โดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของ ประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ท้าให้อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุ หมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่า**ว**

สถิติปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝน

ตาราง.๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๔

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๗๓.๙	๔.๑	๖๙.๑๗	๐.๐	๔๐.๘	๒	๑.๙	๐	๒.๙	๐	๑๙.๔๘
กุมภาพันธ์	๐.๑	๐.๐	๖๘.๙๑	๓๐.๗	๐	๐	๗.๓	๒๖.๙	๐	๑๓.๑	๑๔.๗๐
มีนาคม	๒.๑	๒๕.๑	๖๖.๖๗	๑๖.๑	๑.๔	๓๘	๕๙.๙	๖.๙	๑๑๕.๓	๖๕.๙	๔๑.๖๓
เมษายน	๑๗๒.๒	๒๖.๓	๗๐.๓๙	๒๒.๔	๑๔๑.๑	๑๓	๑๘๘.๘	๒๘.๑	๑๖๐.๔	๑๐๔.๙	๙๒.๗๖
พฤษภาคม	๔๑๔.๙	๒๐๓.๔	๖๙.๗๗	๒๔.๘	๑๖๙.๖	๔๑	๒๑๗.๗	๒๓๒.๘	๙๗.๐	๑๓๐.๗	๑๖๐.๑๖
มิถุนายน	๕๙.๙	๖๘	๗๓.๕๕	๑๗๔.๔	๒๓๓.๘	๕๘	๑๔๙.๓	๕๒.๒	๑๑๔.๖	๑๖๘.๖	๑๑๕.๒๔
กรกฎาคม	๑๐๓.๕	๑๙๑	๗๙.๐๘	๒๐๘.๐	๒๕๘.๐	๑๕๐	๒๔๕.๓	๑๒๙.๑	๑๘๗.๘	๑๔๘.๔	๑๗๐.๐๒
สิงหาคม	๓๖๒.๓	๒๑๗.๙	๗๙.๑๙	๑๗๖.๘	๓๕๕.๙	๘๖	๑๕๓.๙	๕๗๗.๒	๒๔๗.๗	๑๓๒.๔	๒๓๘.๙๓
กันยายน	๑๙๐.๑	๓๔๗.๕	๘๑.๓๖	๑๕๐.๙	๓๗๖.๗	๕๑	๑๕๘.๔	๑๙๒.๑	๒๐๔.๔	๔๐๑	๒๑๕.๓๕
ตุลาคม	๗๘.๘	๕๑.๑	๗๕.๒๔	๘๓.๗	๑๑๘.๖	๙๓	๒๓.๖	๑๑.๘	๑๒๘.๖	๑๒๓.๙	๖๗.๘๓
พฤศจิกายน	๙.๑	๔.๖	๗๔.๖๔	๑.๓	๓๓.๙	๐	๒๗.๔	๑.๕	๖.๕	๐	๑๕.๙๐
ธันวาคม	๐.๐	๑๗.๗	๖๘.๒๒	๐.๐	๐	๓	๐	๐	๐	๐	๘.๖๐
เฉลี่ย	๑๒๒.๒๔	๙๖.๓๙	๗๓.๐๑	๗๔.๐๙	๑๔๔.๑๕	๔๔.๕๘	๑๐๒.๗๙	๑๐๔.๘๘	๑๐๕.๔๓	๑๐๗.๔๑	๙๖.๗๒

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม ๒๕๖๔

๑.๓.๔ อุณหภูมิ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลหนองกุงสวรรค์ เป็นลักษณะภูมิอากาศแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง กลางวันและเวลากลางคืนค่อนข้างจะแตกต่างกัน ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนถึงร้อนจัด ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนปริมาณน้ำฝนที่ได้รับประมาณร้อยละ ๘๗ ช่วงของฤดูฝนจะเริ่มประมาณปลายเดือนพฤษภาคมและจะตกค่อนข้างชุกในช่วงเดือนสิงหาคม และกันยายน จนถึงเดือนตุลาคมส่วนในฤดูหนาวจะหนาวถึงหนาวจัดเพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดมาจากตอนกลางของประเทศจีนโดยตรง โดยอากาศจะหนาวอยู่ประมาณสามถึงสี่เดือน ประมาณช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงมกราคม อุณหภูมิประมาณ ๒๕-๔๐ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพันธ์ประมาณ ๐.๗

อุณหภูมิเฉลี่ย

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ต่ำสุด ๑๕.๕๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๒.๕๐ องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ต่ำสุด ๒๓.๖๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๙.๘๐ องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ต่ำสุด ๒๒.๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๐.๓๐ องศาเซลเซียส

ตารางที่ ๓ : แสดงสถิติอุณหภูมิสูงสุด, อุณหภูมิต่ำสุด, อุณหภูมิเฉลี่ย รายเดือนของปี ๒๕๖๑ ของสถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย

เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิสูงสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)
มกราคม	๒๓.๗	๓๕.๑	๓๑.๒
กุมภาพันธ์	๒๒.๐	๓๖.๖	๓๑.๔
มีนาคม	๒๖.๗	๓๙.๕	๓๓.๙
เมษายน	๒๕.๑	๔๐.๓	๓๔.๙
พฤษภาคม	๓๒.๕	๓๗.๗	๓๕.๐
มิถุนายน	๓๑.๕	๓๗.๒	๓๔.๕
กรกฎาคม	๒๗.๕	๓๕.๕	๓๒.๕๐
สิงหาคม	๒๗.๕	๓๕.๓	๓๒.๓
กันยายน	๒๙.๕	๓๖.๒	๓๓.๖
ตุลาคม	๓๐.๔	๓๖.๔	๓๓.๘
พฤศจิกายน	๒๗.๘	๓๖.๕	๓๓.๒
ธันวาคม	๒๗.๘	๓๖.๐	๓๒.๖

กราฟที่ ๓ : แสดงสถิติเฉลี่ยอุณหภูมิสูงสุด, อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด, เป็นรายเดือน ปี พ.ศ.๒๕๖๑

องศา

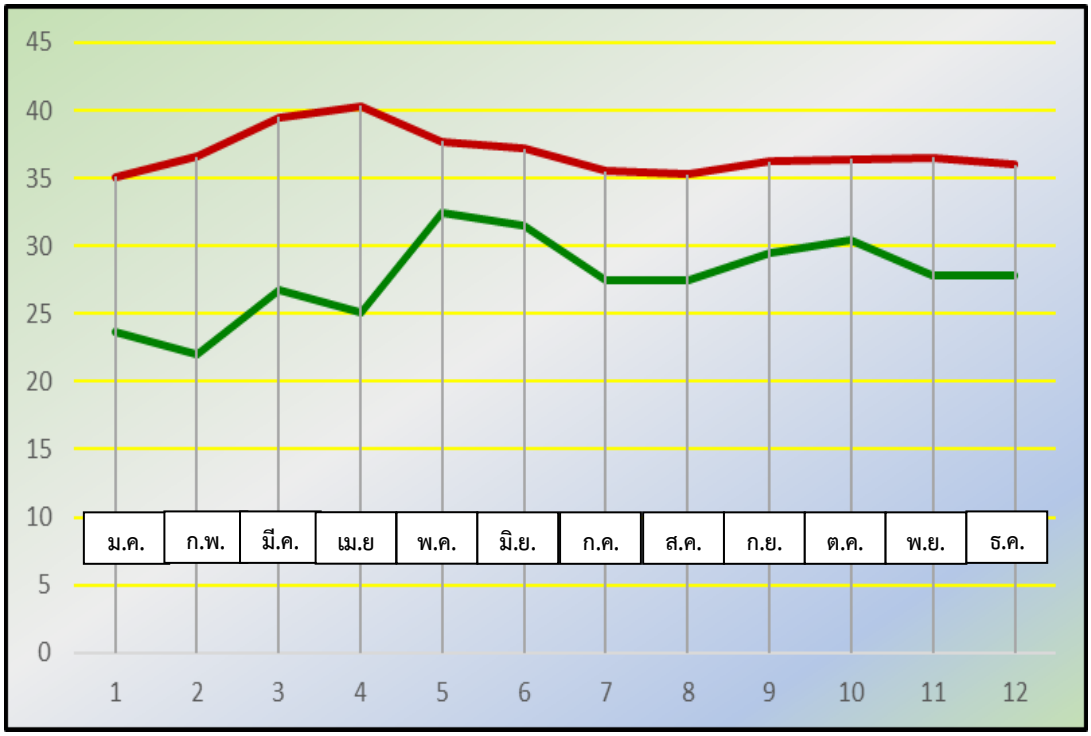

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๓.๔ ความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๘ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๑๘

ตารางแสดงคุณภาพอากาศย้อนหลัง 7 วัน

วันที่	$PM_{2.5}$ (ug/m^3) Avg 24Hr	PM_{10} (ug/m^3) Avg 24Hr	O_3 (ppb) Avg 8Hr	CO (ppm) Avg 8hr	NO_2 (ppb)	SO_2 (ppb)	AQI	คุณภาพอากาศ
10 มี.ค.	71	107	58	0.74	12	2	152	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ
09 มี.ค.	64	98	46	0.89	32	3	134	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ
08 มี.ค.	59	95	50	0.79	13	3	121	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ
07 มี.ค.	68	103	43	0.76	25	3	144	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ
06 มี.ค.	55	90	57	0.75	15	3	111	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ
05 มี.ค.	50	84	43	0.56	9	2	100	คุณภาพปานกลาง
04 มี.ค.	53	88	53	0.57	10	2	106	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ

(ที่มา : สถานที่อุตุนิยมวิทยามหาสารคาม 2562

๑.๔. เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ การคมนาคมติดต่อของตำบลหนองกุงสวรรค์ แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๑) การคมนาคมติดกับอำเภอหนองบอน บ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม และ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลหัวขวางกับอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ สายขอนแก่น (แยกท่าพระ) – มหาสารคาม ตัดผ่านตำบลโดยผ่าน บ้านโชคชัยหมู่ที่ ๔ ระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๒๘ กิโลเมตร และระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประมาณ ๓๒ กิโลเมตร

๓.) การคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียง ใช้เส้นทางคมนาคม ดังนี้

๔.) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๐๘ (สายมหาสารคาม - โกสุมพิสัย – ท่าพระ – ขอนแก่น) ใช้ในการเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านในตำบล คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๓๒๒ (สายโกสุมพิสัย – กุดรัง) ใช้ในการเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านในตำบล คือ หมู่ที่ ๗,๑๐ ๑,๓ ๙ และใช้ในการติดต่อกับตำบลใกล้เคียง คือ ตำบลหนองเหล็ก ถนนลาดยางตัดผ่าน หมู่ที่ ๑, ๕ โดยเชื่อมติดต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๐๘ ระยะทางจากถนนหลักถึงหมู่ที่ ๕ ประมาณ ๔ กิโลเมตร

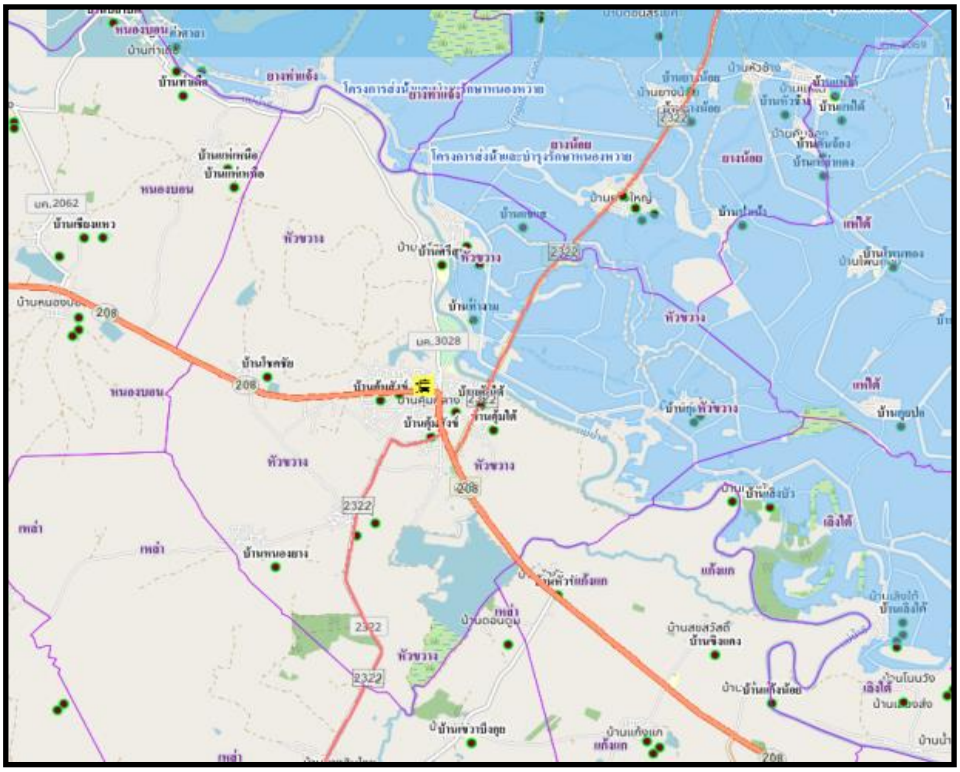

ภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางการคมนาคมของตำบลหนองกุงสวรรค์

-การบริการรถโดยสารประจำทาง (สายขอนแก่น – มหาสารคาม) เป็นรถโดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างจังหวัด คือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย ถึงจังหวัดมหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัยจึงได้รับบริการรถโดยสารประจำทาง คือ ตำบลเขวาไร่ ตำบลแพง ตำบลหนองบอน ตำบลหัวขวาง และตำบลแก้งแก

- การบริการรถโดยสารประจำทาง (สายขอนแก่น – สุรินทร์) เป็นรถโดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างจังหวัด คือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอเชียงยืน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดบุรีรัมย์ ถึงจังหวัดสุรินทร์ อำเภอโกสุมพิสัยจึงได้รับบริการรถโดยสารประจำทาง คือ ตำบล ตำบลแก้งแก ตำบลหัวขวาง ตำบลยางน้อย และตำบลเขื่อน

- พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต๋น รถบรรทุกเล็ก และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

การเดินทางจากอำเภอโกสุมพิสัย เดินทางไปยังจังหวัดขอนแก่น ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ ระยะทางประมาณ ๔๒ กิโลเมตร

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลหนองกุงสวรรค์ไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ในการทำระบบชลประทาน แต่มีแหล่งน้ำที่จัดสร้างขึ้นเช่น สระน้ำในไร่นา ระบบการใช้น้ำจากบ่อบาดาลสู่ไร่นา สู่พื้นที่เกษตรกรเอง

1.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สปก.) พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี พืชไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผักต่างๆ ตำบลหนองกุงสวรรค์ เนื้อที่ทั้งหมด 27,038.. ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 23,252.ไร่ คิดเป็นร้อยละ.....๘๗.๐๒ . ของพื้นที่ทั้งหมด แยกเป็นพื้นที่ทำนา ๑๓,๐๐๔...ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๑, ๐๒๗ ไร่ พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น....๑๘๒.. ไร่ และอื่นๆ (พืชผัก, ที่เลี้ยงปลา และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น) ที่เหลือประมาณ .. **2,483**..... ไร่ เป็นพื้นที่ป่า พื้นที่สาธารณะ และที่อยู่อาศัย จากข้อมูลของสำนักงานที่ดินอำเภอโกสุมพิสัย (๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐) พื้นที่ถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๒ ไร่

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงาภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

จากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี ๒๕๕๗ มีมูลค่า ๑๑,๐๘๕ ล้านบาท ซึ่งกิจกรรมที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคการเกษตร ในปี ๒๕๕๗ มีแนวโน้มลดลงจากปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๕ โดยมีมูลค่า ๑๑๔,๖๑๓ ล้านบาท ซึ่งกิจกรรมที่มีมูลค่าสูงที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรม มูลค่า ๕๒,๔๙๔ ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มูลค่า ๑๒,๗๙๕ ล้านบาท ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๕๙) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๗

ที่	สาขาการผลิต	ปี (หน่วย: ล้านบาท)		
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙
๑	ภาคเกษตร	๑๓,๖๓๑	๑๒,๖๓๕	๑๒,๒๒๗
๒	ภาคนอกเกษตร	๓๔,๕๘๕	๓๘,๒๘๑	๔๒,๐๓๗

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๕๙) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๕๙

ที่	สาขาการผลิต	มูลค่า (ล้านบาท)
๑	ภาคเกษตร	๑๒,๒๒๗
๒	ภาคนอกเกษตร	๔๒,๐๓๗
	- การผลิตอุตสาหกรรม	๖,๒๒๖
	- การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	๗๕๐
	- การก่อสร้าง	
	- การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	๕,๗๔๘
	- ที่พักและบริการด้านอาหาร	๓๐๔
	- การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	๑,๒๗๑
	- กิจกรรมทางด้านการเงิน	๕,๓๐๕
	- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	๒,๗๓๘
	- การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	๒,๓๖๖
	- การศึกษา	๑๐,๖๗๙
	- การบริการด้านสุขภาพและสังคม	๒,๐๓๑
	- ศิลปะความบันเทิง	๑๑๐

	- กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	๒,๗๓๘
	- กิจกรรมการการบริหาร	๔๖
	- การก่อสร้าง	๒,๙๑๕
	- ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	๓๒๔
	รวม	**๑๒,๒๒๗**

๑.๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

รายได้ – รายจ่ายของครัวเรือน แยกตามแหล่งที่มาของรายได้ ดังนี้

- รายได้ด้านการเกษตร โดยเฉลี่ยประมาณ 65,708 บาท/ปี/ คน
- รายได้นอกภาคการเกษตร โดยเฉลี่ยประมาณ 235,021 บาท/ ปี / ครัวเรือน

ตารางที่ ๕ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีรายหมู่บ้าน ตำบลหนองสวรรค์

หมู่	บ้าน	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	หมายเหตุ
๑	บ้านหนองกุง	๗๔,๐๑๕.๐๒	
๒	บ้านหนองสวรรค์	๖๙,๓๙๑.๒๔	
๓	บ้านหนองกุงใต้	๗๔,๐๕๕.๐๓	
๔	บ้านเหล่าโพธิ์ชัย	๕๕,๙๕๙.๓๐	
๕	บ้านเหล่าโพธิ์	๖๕,๖๙๖.๓๑	
๖	บ้านศาลา	๙๒,๒๕๙.๗๑	
๗	บ้านหญ้าขาว	๕๖,๒๐๔.๘๒	
๘	บ้านน้ำเที่ยง	๕๙,๕๔๗.๗๑	
๙	บ้านหนองกุงพัฒนา	๑๒๔,๑๘๘.๔๒	
๑๐	บ้านหญ้าขาวrพัฒนา	๖๑,๓๑๕.๗๘	
	เฉลี่ยทั้งสิ้น	๗๑,๗๕๐.๖๕	

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๕ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๗๑,๗๕๐.๖๕บาท/ครัวเรือน โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

รายได้

๑) รายได้จากการเกษตร จำนวน ๖๕,๐๐๐ บาท

๒) รายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน ๙๕,๐๐๐ บาท

รายจ่าย

๑) รายจ่ายในภาคการเกษตร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

๒) รายจ่ายนอกภาคการเกษตร จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท

รายได้สุทธิของครัวเรือน เท่ากับ ๔๐,๐๐๐ บาท

1.6.4. จำนวนครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของตำบลหนองกุงสวรรค์ 1,508 ครัวเรือน มีประชากรในพื้นที่ประมาณ 5,477 คน (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประจำปี 2565) แยกเป็น หญิง 2755 คน ชาย 2,702 คน โดยจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

ตาราง.6 แสดงจำนวนครัวเรืองและประชากรตำบลหนองกุงสวรรค์ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริง

2 ข้อมูล วันที่ 12 พฤษภาคม 2565 จาก สำนักงานทะเบียนอำเภอโกสุมพิสัย

หมู่ที่	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	
	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร
1	223	232	455	140	103
2	406	410	816	228	164
3	232	212	444	139	107
4	194	184	378	92	69
5	298	328	626	171	131
6	335	347	682	194	143
7	193	198	391	99	79
8	368	396	764	198	122
9	220	236	456	131	110
10	233	232	465	116	83
รวม	**2,702**	**2,755**	**5,477**	**1,508**	**1,111**

1.6.**5 ด้านการศึกษา**

2.โรงเรียนประถมศึกษา	3	แห่ง
3.โรงเรียนมัธยมศึกษา	1	แห่ง
4.ศูนย์ฝึกอบรมเด็กก่อนเกณฑ์	1	แห่ง
5.วัด/สำนักสงฆ์	4	แห่ง
6.สถานีอนามัย	1	แห่ง
7.สถานีตำรวจภูธรตำบล	1	แห่ง

1.6.6 ข้อมูลสาธารณูปโภค

1. ระบบประปาทุกครัวเรือนในตำบลหนองกุงสวรรค์มีใช้ทุกครัวเรือน
2. ระบบไฟฟ้า มีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน
3. โทรศัพท์สาธารณะมีทุกหมู่บ้าน ๆ ละ 1-2 เครื่อง

4 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ตำบล	1	แห่ง
5.สถานีตำรวจภูธรตำบลเหล่า	1	แห่ง
6.องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์	1	แห่ง

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลโพนงาม ถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นศิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล้า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี่** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลางคิดว่า ขนมแป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้านาทำให้เกิดความปีติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวศ**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฝังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อานิสสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่า เป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซิ้งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก**(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระ

ในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาคารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงนำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขั้นบันได สมมาผักตูเฮือน
๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ
๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากตัน(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปู่ตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเซ่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี่ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี่ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตุ นั่งตันขั้นได นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ตีนเขี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผิดกัน ข่มเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน

๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม (ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชผักแปรรูปผลผลเกษตรกรบ้านเหล่าโพธิ์หมู่ ๕		✓	✓	๑๔	๒๕๖๒
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมถั่วตัด หมู่ที่ ๖		✓	✓	๑๑	๒๕๖๑
๓	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านเหล่าโพธิ์-เหล่าชัย		✓	✓	๑๐	๒๕๖๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มกราคม ๒๕๖๕)

๑.๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน(land used)

การถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยประมาณ 20.32 ไร่/ครัวเรือน (จำนวนพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 23,252 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรทั้ง 1,111 ครัวเรือน) สิทธิในที่ดินทำกิน

- โฉนดที่ดิน ร้อยละ 48
- นส.3ก ร้อยละ 39
- อื่น ๆ ร้อยละ 13

หมู่	หมู่บ้าน	พื้นที่นอกจากการเกษตร (ไร่)		พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		รวมพื้นที่ทั้งหมด
		ที่อยู่อาศัย	อื่น	ที่ทำนา	ที่ทำไร่	
๑	หนองกุง	๙๕	๕	๑,๒๘๙.๘๙	๑,๓๗๐	๔,๔๑๐
๒	หนองกุงสวรรค์	๖๐	๒๑	๑,๘๘๐.๙	๘๐๐	๓,๗๕๒
๓	หนองกุงใต้	๕๘	-	๑,๓๒๗.๖	๑,๔๒๙	๓,๒๖๙
๔	เหล่าโพธิ์ชัย	๗๖	๖	๙๙๘.๐๒	๓๑๓	๑,๗๖๔
๕	เหล่าโพธิ์ชัย	๗๕	๓๒	๑,๗๙๐.๔๙	๕๐๐	๒,๘๘๓

๖	ศาลา	๘๖	-	๑,๕๖๘.๔๑	๕๓๘	๓,๐๒๙
๗	หญ้าขาว	๓๓	๑๘	๘๔๕	๕๓๗	๒,๐๒๒
๘	น้ำเที่ยง	๔๕	-	๑,๓๓๑.๗	๗๖๑	๒,๗๗๙
๙	หนองกุงพัฒนา	๕๓	๒๔	๑๓๕๒.๗๓	๘๔๖	๒,๐๐๔
๑๐	หญ้าขาวพัฒนา	๒๙	-	๗๑๘.๖๙	๔๙๐	๑,๑๒๖
	รวม	**๖๑๐**	**๑๐๖**	**๑๓,๐๐๔**	**๗,๕๘๔**	**๒๗,๐๓๘**

ระบบการผลิต

ตาราง.๙ แสดงระบบการผลิตพืช – สัตว์

ชนิดพืชการผลิต	วิธีการผลิต	ระยะเวลา	การใช้แรงงาน	หมายเหตุ
ข้าว	หว่านข้าวแห้ง, หว่านน้ำตม, นาดำ	พค. – ธค.	-แรงงานในครัวเรือน -แรงงานจ้าง	
พืชไร่	-อ้อย ใช้แรงงานคนปัจจุบันหันมาใช้เครื่องจักรกลเพิ่มขึ้น -มันสำปะหลัง ใช้แรงงานคนในการปลูก,แรงงานสัตว์ในไถกำจัดวัชพืช	ต.ค.-พ.ค. เม.ย. –ม.ค.		
พืชผัก	ปลูกหลังบ้าน,ตามหัวไร่ปลายนา ส่วนใหญ่เพื่อบริโภคและมีปลูกเป็นสวนเพื่อจำหน่ายบ้าง	ตลอดปี	-แรงงานในครัวเรือน -แรงงานจ้างมีบ้างในรายปลูกเพื่อจำหน่าย	
โค - กระบือ	เลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นส่วน-มาก มีเลี้ยงเพื่อใช้งานน้อย-มาก และเลี้ยงแบบอาศัยหญ้าจากธรรมชาติ มีปลูกหญ้าบ้างเล็กน้อย	ตลอดปี	- แรงงานในครัวเรือน	

ด้านพันธุ์พืช

ระบบการปลูกพืชในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีพืชเศรษฐกิจที่ปลูก ดังนี้

1. ข้าว ส่วนใหญ่นิยมปลูก ข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 ,ข้าวเจ้า พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์อื่น ๆ อีกเล็กน้อย นิยมปลูกแบบหว่านรอฝน (ประมาณ 70 %)

2. อ้อยโรงงาน ส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์ มาร์กอส , เค 200 และ อู่ทอง

3. มันสำปะหลัง นิยมปลูกพันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 , ระยอง 90

4. ไม้ผล นิยมปลูกมะม่วงเขียวเสวย , น้ำดอกไม้, มะม่วงแก้ว

พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ

1. โคเนื้อ ส่วนใหญ่ลูกผสมอเมริกันบราห์มัน และพื้นเมือง โดยเลี้ยงแบบปล่อยหากินตามที่สาธารณะ เลี้ยงไว้ขาย

2. กระบือ ส่วนใหญ่เป็นกระบือปลัก พันธุ์ไทย เลี้ยงไว้ใช้งานไถกำจัดวัชพืชในแปลงอ้อยหรือแปลงมันสำปะหลัง ปัจจุบันเหลือน้อยมาก เนื่องจากมีรถไถนาเดินตามมาแทนที่

เทคโนโลยีการผลิต

1. การปรับปรุงบำรุงดิน ก่อนการปลูกอ้อย มันสำปะหลัง และข้าว เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสด หว่านแล้วไถกลบเพื่อปรับโครงสร้างของดิน โดยส่งเสริมดำเนินการในกลุ่มส่งเสริมอาชีพ โดยเฉพาะสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนของตำบล

2. การใช้ปุ๋ยเคมี

นาข้าว	สูตร 16-16-8	อัตราการใช้	15-25	กก./ไร่
	สูตร 16-20-0	อัตราการใช้	15-25	กก./ไร่
	สูตร 46-0-0	อัตราการใช้	5-10	กก./ไร่
อ้อยโรงงาน	สูตร 15-15-15	อัตราการใช้	50	กก./ไร่
	สูตร 21-0-0	อัตราการใช้	20-30	กก./ไร่
มันสำปะหลัง	สูตร 15-15-15	อัตราการใช้	30-50	กก./ไร่

3. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- พืชไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารกำจัดวัชพืชทั้งใบแคบและใบกว้าง เช่น ไกลโฟเสท 48 (ไร่อ้อย)

- นาข้าว เกษตรกรใช้สารเคมีในการจำกัดวัชพืช เช่น โสน ผักบุ้ง

3.2.6**ตาราง.10** ปฏิทินการดูแลและปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์และหัตถกรรม

ชนิดพืช	ปีปฏิทิน									ปีปฏิทิน (ถัดมา)												ปีปฏิทัน(ถัดมา)		
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1. ทำนา /ปลูกข้าว			ปลูก					เก็บเกี่ยว																
2. พืชไร่																								
- อ้อยโรงงาน							ปลูก														เก็บเกี่ยว			
- มันสำปะหลัง	ปลูก										เก็บเกี่ยว													
3.พืชผักต่าง ๆ	ปลูก, เก็บเกี่ยว ตามช่วงฤดูตลอดปี																							
4.โค-กระบือ	ตลอดปี																							

3.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

3.3.1 ขนาดการถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยประมาณ 20.32 ไร่/ครัวเรือน (จำนวนพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 23,252 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรทั้ง 1,111 ครัวเรือน)

3.3.2 สิทธิในที่ดินทำกิน

- โฉนดที่ดิน ร้อยละ 48
- นส.3ก ร้อยละ 39
- อื่น ๆ ร้อยละ 13

3.3.3 จำนวนแรงงาน

แรงงานในครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 3.7 คน ต่อครัวเรือน (ประชากรวัยแรงงาน 4,322 คน ครัวเรือนเกษตรกร 1,111 ครัวเรือน)

3.3.4 รายได้ – รายจ่ายของครัวเรือน แยกตามแหล่งที่มาของรายได้ ดังนี้

- รายได้ด้านการเกษตร โดยเฉลี่ยประมาณ 56,708 บาท/ปี/ คน
- รายได้นอกภาคการเกษตร โดยเฉลี่ยประมาณ 235,021 บาท/ ปี / ครัวเรือน

3.3.5 สัตว์ใช้งาน, เครื่องจักรการเกษตร ในปัจจุบันการใช้แรงงานจากสัตว์ของเกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์ไม่มี

จากการสำรวจเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีภายในตำบล

- รถแทรกเตอร์ 12 คัน
- รถไถเดินตาม 642 คัน
- เครื่องนวดข้าว 4 เครื่อง
- โรงสีข้าว 7 โรง

3.3.6 ผลผลิตเฉลี่ย ราคา ต้นทุนการผลิต

ตาราง.11 ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง,อ้อยโรงงาน, การทำนา

ค่าใช้จ่ายในการผลิต	ต้นทุนการผลิต (บาท) / ไร่			หมายเหตุ
	มันสำประหลัง	อ้อย	ข้าวนาปี	
ค่าไถ	400	400	600	อัตราการใช้พันธุ์
ค่าพันธุ์พืช	200	1,000	225	มัน 500 ลำ/ไร่
ค่าปลูก	500	1,000	600	อ้อย 800 ลำ/ไร่
ค่ากำจัดวัชพืช	500	500	300	ข้าว 15 ก.ก./ไร่

ค่าปุ๋ยเคมี ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง อื่น ๆ	850 500 300 100	850 500 300 100	750 300 200 200	
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต	3,250	4,650	3,175	
ผลผลิตเฉลี่ย	3,000	10,000	480	
ราคากิโลกรัมละ	2.5	1.1	15	
กำไรสุทธิต่อไร่	4,250	6,350	4,025	

3.3.7 การรวมกลุ่มและเงินทุน

การระดมเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละกลุ่มกิจกรรมของตำบลหนองกุงสวรรค์ พอสรุปได้ดังนี้

1. เงินทุนในชุมชน เป็นเงินที่มาจากการระดมทุนจากสมาชิกในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมกันลงทุนในลักษณะการซื้อหุ้น เมื่อกิจการมีรายได้เพิ่มขึ้นก็มีการจัดสรรเงินปันผลหรือนำรายได้ไปขายกิจกรรมหรือจัดสรรไปใช้ในการพัฒนา ชุมชน

2. เงินทุนจากภายนอก เป็นเงินทุนที่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและเอกชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน

3.3.8 แหล่งสินเชื่อเพื่อการผลิตเพื่อการเกษตร

1.3.8.1 กู้จากจาก ธกส. / สหกรณ์การเกษตร

3.3.8.2 กองทุนหมู่บ้าน

3.3.9 ข้อมูลการตลาด (วิถีการตลาด / แหล่งรับซื้อผลผลิต)

- ข้อมูลการตลาด เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล, หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน, วิทยุ, โทรทัศน์, พ่อค้าท้องถิ่น

- วิถีการตลาด แหล่งรับซื้อผลผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์นั้นมีดังนี้

1.ด้านพืช

- อ้อยโรงงาน มีโรงงานอุตสาหกรรมรับซื้อ (โรงงานน้ำตาลวังขนาย)

- มันสำปะหลัง มีโรงงานแป้งมันที่อยู่อำเภอบรบือ และอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม และโรงงานแป้งมันที่ตั้งอยู่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

- ข้าว มีโรงสีข้าวในตัวอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2. ด้านสัตว์

- โคเนื้อ,กระบือ จะมีพ่อค้ามารับซื้อในหมู่บ้านและตำบล

- สัตว์ปีก จะมีการจำหน่ายในหมู่บ้านและตลาดในตัวอำเภอ

3.3.10 ภาวะหนี้สิน

เกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีการกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรโกสุมพิสัย จำกัด และธนาคารพาณิชย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ รวมทั้งนายทุนในตัวอำเภอ โดยเฉลี่ย ตั้งแต่ 5,000 – 100,000 บาท / ครัวเรือน

3.3.11 กองทุนหมู่บ้านผลและผลการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้าน ตำบลหนองกุงสวรรค์ ได้รับเงินกองทุนครบทั้ง 10 หมู่บ้านและได้จ่ายเงินให้แกราษฎรที่กู้ยืมทุกหมู่บ้าน

3.4 ข้อมูลด้านสังคม

3.4.2 พื้นที่ / สภาพการถือครอง

พื้นที่ทั้งหมดของตำบลหนองกุงสวรรค์	27,038	ไร่
พื้นที่ทำการเกษตร	23,252	ไร่

- สภาพถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร

ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	964	ครัวเรือน
ครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองและต้องเช่าเพิ่ม	32	ครัวเรือน
ครัวเรือนที่ต้องเช่าทั้งหมด	8	ครัวเรือน
รวม	1,026	ครัวเรือน

บทที่ ๒
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองกุงสวรรค์

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

สถานการณ์การเกษตรในพื้นที(เป็นข้อมูล/องค์ความรู้ที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันของพื้นที

2.1 ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชนการประกอบอาชีพของชุมชนในอดีตจะประกอบอาชีพการทำนาเป็นหลักและรองลงมาเป็นการเลี้ยงสัตว์พืชผักไม้ผลและปลูกพืชไร่ โดยใช้แรงงานภายในครอบครัวใช้แรงงานสัตว์การไม่มีการใช้สารเคมีในการผลิตโดยอาศัยปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำการผลิตและอาศัยธรรมชาติพื้นที่การเกษตรจะมากเนื่องจากเป็นครอบครัวใหญ่จะไม่แบ่งแยกกันเวลาในการผลิต เช่น การผลิตข้าว จะใช้เวลาในการปักดำ 1–2 เดือน เก็บเกี่ยวประมาณ 1 เดือน ไม่มีการจ้างแรงงานแต่มีการลงแขกเพื่อพบปะสนทนาและสนทนาการเพื่อผ่อนคลายความเครียด ฉะนั้นต้นทุนในการผลิตจึงต่ำ

ปัจจุบันการประกอบอาชีพหลักก็ยังเป็นการทำนา รองลงมาเป็นการการปลูกผัก พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ การปลูกไม้ผล จุดประสงค์ของการผลิตส่วนใหญ่จะเน้นเพื่อจำหน่าย และแบ่งไว้บริโภคมีการจ้างแรงงานการใช้เครื่องจักรกล และการใช้สารเคมีต่างๆ เช่น ปุ๋ยเคมี ปัจจัยการผลิตส่วนมากจะมาจากภายนอกจะใช้เวลาในการผลิตน้อย เนื่องจากมีการจ้างแรงงาน ฉะนั้นต้นทุนในการผลิตจึงค่อนข้างสูง

2.2 สถานการณ์การเกษตรลักษณะของการผลิตในพื้นที่ เทคนิค ระบบ

สภาพการผลิตทางการเกษตร

การประกอบอาชีพการเกษตรตำบลหนองกุงสวรรค์ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งมีทั้งการผลิตพืช ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และการผลิตสัตว์ ได้แก่ สัตว์ปีก โคเนื้อ กระบือ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยพึ่งพาธรรมชาติเป็นปัจจัยหลัก หากมีสภาวะแวดล้อมไม่ปกติ การจะเพิ่มหรือเร่งผลผลิตให้มีการเจริญเติบโตมากขึ้นหรือให้ได้ตามเกณฑ์ที่ผู้รับซื้อกำหนดและเพื่อให้ทันต่อช่วงที่มีการเปิดตลาดรับซื้อ ก็จำเป็นต้องเพิ่มวัตถุดิบ หรือต้นทุนเพื่อเร่งการเจริญเติบโต จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดเงินทุน เพื่อใช้ในการลงทุนปลูกพืช ในแต่ละปีเกษตรกรจะประสบปัญหาราคารับซื้อไม่แน่นอนต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงและเสี่ยงต่อความไม่คุ้มทุน ตลอดจนการรวมกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ผลผลิตที่กลุ่มทำออกขายสู่ตลาดไม่มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางหรือขาดการส่งเสริมด้านการตลาดในอาชีพแต่ละด้านจึงเกิดความไม่มั่นคงและเสี่ยงต่อการลงทุน จึงเกิดปัญหามีหนี้สินค้างคาตลอดทุกปี

ปัจจุบันทั้งทางภาครัฐและสื่อต่าง ๆ ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้มีการพัฒนาอาชีพทางด้านการเกษตรขึ้นโดยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการจัดการแรงงานในครอบครัวและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง

ลักษณะการผลิต , เทคนิค , ระบบ

ตาราง.12 สภาพการผลิตทางการเกษตร

ด้านพืช

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชุมชน	
			เพื่อการบริโภค	เพื่อจำหน่าย
ข้าว		480	70 %	30 %
มันสำปะหลัง		4,500	-	100 %
อ้อยโรงงาน		10,000	-	100 %

ตามลักษณะการผลิตที่ผ่านมา เพื่อเปรียบเทียบกับการผลิตในปัจจุบันการผลิตได้เปลี่ยนแปลงขึ้นเป็นลำดับ พอสรุปได้ดังนี้

1. มีการผลิตพืชและสัตว์หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกันและเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามแบบเกษตรผสมผสาน

2. มีการใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ พันธุ์ดี ที่ทางราชการส่งเสริมและตลาดมีความต้องการสูงและให้ผลตอบแทนการใช้พันธุ์พื้นเมือง

3. การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตมากขึ้น

4. การผลิตพืชและสัตว์ในลักษณะครบวงจรมีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน

5. การแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มราคาหรือเพื่อเก็บไว้ใช้ ในช่วงขาดแคลนหรือผลผลิตไม่มีออกสู่ตลาด

ปัจจัยเงื่อนไขในการผลิต , ผลตอบแทนที่ได้

การผลิตที่จะให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มทุนและมีผลกำไรต้องมีปัจจัยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

ตารางแสดงปัจจัยเงื่อนไขและผลตอบแทนด้านพืชที่ได้

ชนิด	ปัจจัยเงื่อนไขในการผลิต	ผลตอบแทน
ข้าว	1. ใช้พันธุ์ดี 2. ปรับปรุงดินโดยไถกลบตอซังและใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยชีวภาพ ,ทุกปี 3. ใช้ปุ๋ยเคมีตามระยะเวลา, และชนิดของดิน 4. ปลูกระยะเวลาที่เหมาะสม 5. มีแหล่งน้ำสำรองไว้ในระยะฝนทิ้งช่วง 6. เก็บเกี่ยวระยะที่เหมาะสม	ผลผลิต 480 กก./ไร่
มัน สำปะหลัง	1. ใช้พันธุ์ดี เช่น ระยอง 60, เกษตรศาสตร์ 50 2. ปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยพืชสด , ปุ๋ยคอก,ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ 3. ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง 4. ปลูกช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน 5. กำจัดวัชพืชหลังปลูก 1 เดือน 6. เก็บเกี่ยวเมื่ออายุได้ 10 เดือน ขึ้นไป	ผลผลิต 4,500 กก./ไร่
อ้อย	1. ใช้อ้อยพันธุ์ดีขอนแก่น 3,K88-92L,K92-80 2. ปรับปรุงดินโดยไม่เผาใบอ้อย 3. ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 100 ก.ก./ไร่ แบ่งใส่ 3 ครั้ง 4. ปลูกในช่วงปลายฝนคือ ตุลาคม-เมษายน	ผลผลิต 10,000 กก./ไร่

ชนิด	ปัจจัยเงื่อนไขในการผลิต	ผลตอบแทน
พืชผัก	1. ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยคอก,ปุ๋ยหมัก 2. ซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งเชื่อถือได้ 3. น้ำต้องเพียงพอ 4. มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพ และสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง 5. ต้องทราบปริมาณความต้องการของตลาด 6. ต้องคำนวณหาระยะเวลาที่ราคา ผักในตลาดสูง 7. รวมกลุ่มการผลิต 8. ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15 – 15 – 15	- ได้บริโภคผักที่ปลอดภัยจากสารเคมี - ลดปัญหาเรื่องราคา
ไม้ผล	1. เตรียมหลุมให้ดี 2. ใช้พันธุ์ดีจากแหล่งเชื่อถือได้ 3. ใช้ปุ๋ยอินทรีย์-ปุ๋ยเคมีทุกปี 4. ตัดแต่งกิ่งหลังจากเก็บผลผลิต 5. รวมกลุ่มการผลิต 6. ต้องให้น้ำในฤดูแล้ง 7. ใช้สารสมุนไพรป้องกันแมลง	- ผลผลิตสูง - โรคแมลงรบกวนน้อย - ถ้ารวมกลุ่มจะลดปัญหาเรื่องการตลาด

กลยุทธ์ทางเลือก(แผนการผลิต กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี)

ทางเลือก	กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
1. ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ (เศรษฐกิจพอเพียง)	1. จัดทำแหล่งน้ำให้เพียงพอกับพื้นที่ 30 % 2. ปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสม 3. ปลูกพืชผัก , ไม้ผล 30 % 4. ทำนา 30 % 5. ที่อาศัย , คอกสัตว์และที่เก็บวัสดุอุปกรณ์	<u>ปีที่ 1</u> 1. จัดทำแหล่งน้ำ 36,000 บาท 2. ปรับปรุงพื้นที่ 10,000 บาท 3. ค่าพันธุ์พืช + สัตว์ 3,000 บาท 4. ค่าแรง 3,000 บาท 5. อื่นๆ 5,000 บาท รวม 57,000 บาท	<u>ปีที่ 1</u> จะมีรายได้จากขายข้าว พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		<u>ปีที่ 2</u> 1. พันธุ์ผัก 300 บาท 2. พันธุ์ปลา1,000บาท 3. ค่าปุ๋ย 3,000 บาท 4. ค่าแรง 3,000 บาท 5. อื่นๆ 3,000 บาท รวม 10,300 บาท	<u>ปีที่ 2</u> ขายข้าว,พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		<u>ปีที่ 3</u> จะเท่ากับปีที่ 2	<u>ปีที่ 3</u> 1. ขายข้าว , พืชผัก , ปลา และสัตว์ปีก 20,000 บาท 2.ขายไม้ผล1,000 บาท
		<u>ปีที่ 4</u> เป็นต้นไปรายจ่ายเหมือนปีที่ 2,3	<u>ปีที่ 4</u> เป็นต้นไปจะมีรายได้จากไม้ผลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ทางเลือก	กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
2. การผลิตข้าวคุณภาพดี	1. ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด , ปุ๋ยคอก ,ปุ๋ยชีวภาพ 2. จัดหาพันธุ์ดี 3. ปลูกระยะเวลาที่เหมาะสม 4. สำรวจแปลงนา 5. ใส่ปุ๋ยตามช่วงการเจริญเติบโต 6. เก็บเกี่ยวระยะเหมาะสม 7. จำหน่ายให้กลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปจำหน่าย 8. เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจะได้รับการปันผล	1. เตรียมดิน 400 บาท 2. ค่าพันธุ์ 225 บาท 3. ค่าแรง 800 บาท 4. ค่าปุ๋ยอินทรีย์(ปุ๋ยพืชสด) 250 บาท 5. ค่าปุ๋ยเคมี 220 บาท 6. ค่านวด 75 บาท 7. ค่าขนส่ง 50 บาท 8. อื่นๆ 50 บาท รวม 2,070 บาท/ไร่	-ผลผลิตต่อไร่ 500 กก. กก.ๆ 7..50 บาท รวม 3,750 บาท
3.การปลูกผักสวนครัวโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ปลูกผักหลาย ๆ ชนิดในบริเวณข้างบ้านเพื่อไว้บริโภค โดยไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	- ค่าพันธุ์ผัก 50 บาท - ค่าปุ๋ยคอก 100 บาท - ค่าปุ๋ยเคมี 50 บาท - ค่าตาข่ายล้อม 150 บาท รวม 350 บาท	-ได้บริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษ -ลดรายจ่ายในครัวเรือน -เป็นการทดสอบทดลองเรียนรู้ในตัวเองเพื่อนำไปสู่การผลิตเพื่อการค้าได้
4.การปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	-หว่านเมล็ดพืชตระกูลถั่วต้นฤดูฝนในแปลงนาหรือพื้นที่ไร่เพื่อแก้ปัญหาดิน เสริมคุณภาพโดยจัดทำทุกๆปี หลังจากปีที่ 3 แล้ว อาจหว่านปีเว้นปี	- ค่าเตรียมดิน(ไถ+คราด) 250 บาท -ค่าเมล็ดพันธุ์ 150 บาท -ค่าไถกลบ 150 บาท รวม 550 บาท/ไร่	-ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ -ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลง -เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น -ในระยะยาวอาจไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี

พืชผัก	1. ปรับปรุงบำรุงดิน 2. ซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งเชื่อถือได้ 3. น้ำต้องเพียงพอ 4. มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพและสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง 5. ต้องทราบปริมาณความต้องการของตลาด 6. ต้องคำนวณหาระยะเวลาที่ราคาผักในตลาดสูง 7. รวมกลุ่มการผลิต 8. ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	- ได้บริโภคผักที่ปลอดภัยจากสารเคมี - ลดปัญหาเรื่องราคา
ไม้ผล	1. เตรียมหลุมให้ดี 2. ใช้พันธุ์ดีจากแหล่งเชื่อถือได้ 3. ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ + ปุ๋ยเคมีทุกปี 4. ตัดแต่งกิ่งหลังจากเก็บผลผลิต 5. รวมกลุ่มการผลิต 6. ต้องให้น้ำในฤดูแล้ง 7. ใช้สารสมุนไพรป้องกันแมลง	- ผลผลิตสูง - โรคแมลงรบกวนน้อย - ถ้ารวมกลุ่มจะลดปัญหาเรื่องการตลาด

4.4 กลยุทธ์ทางเลือก

ทางเลือก	กลยุทธ์ / กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
1. ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎี	1. จัดทำแหล่งน้ำให้เพียงพอกับพื้นที่ 30% 2. ปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสม 3. ปลูกพืชผัก,ไม้ผล 30% 4. ทำนา 30 % 5. ที่อาศัย,คอกสัตว์และที่เก็บวัสดุอุปกรณ์	ปีที่ 1 1. จัดทำแหล่งน้ำ 36,000 บาท 2. ปรับปรุงพื้นที่ 10,000 บาท 3. ค่าพันธ์พืช+สัตว์ 3,000 บาท 4. ค่าแรง 3,000 บาท 5. อื่น ๆ 5,000 บาท รวม 57,000 บาท	ปีที่ 1 จะมีรายได้จากการขายข้าว, พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		ปีที่ 2 1. พันธุ์ผัก 300 บาท 4. พันธุ์ปลา1,000 บาท 5. ค่าปุ๋ย 3,000 บาท 6. ค่าแรง 3,000 บาท 7. อื่น ๆ 3,000 บาท	**<u>ปีที่ 2</u>** ขายข้าว, พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		ปีที่ 3 จะเท่ากับปีที่ 2	**<u>ปีที่ 3</u>** 1. ขายข้าว,พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000บาท 2. ขายไม้ผล 1,000 บาท
		ปีที่ 4 เป็นต้นไปรายจ่ายเหมือนปีที่ 2,3	**<u>ปีที่ 4</u>** เป็นต้นไปจะมีรายได้จากไม้ผลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ทางเลือก	กลยุทธ์ / กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
2. การผลิตมะม่วงนอกฤดู	ปีที่ 1 1. อบรมศึกษาดูงาน 2. เตรียมพื้นที่, เตรียมหลุม 3. จัดหาพันธุ์และปลูก 4. ดูแลรักษาและใส่ปุ๋ย 5. ตัดแต่งกิ่ง	ปีที่ 1 1. ค่าอบรมศึกษาดูงาน2,000 บาท 2. เตรียมพ้นที่+หลุม 800 บาท 3. ค่าพันธ์ 625 บาท 4. ค่าปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี 250 บาท 5. ค่าสารเคมี 100 บาท รวม 3,775 บาท	ปีที่ 1 -
	ปีที่ 2 1. ดูแลรักษาและใส่ปุ๋ย 2. ตัดแต่งกิ่ง	ปีที่ 2 1. ค่าปุ๋ยคอก+ปุ๋ยเคมี 250 บาท 2. ค่าสารเคมี 100 บาท รวม 350 บาท	ปีที่ 2 -
	ปีที่ 3 1. ดูแลรักษาและใส่ปุ๋ย 2. ตัดแต่งกิ่ง	ปีที่ 2 1. ค่าปุ๋ยคอก+ปุ๋ยเคมี 500 บาท 2. ค่าสารเคมี 100 บาท รวม 600 บาท	ปีที่ 3 ขายมะม่วงในฤดูปกติ 1,000 บาท
	ปีที่ 3 1. ดูแลรักษาและใส่ปุ๋ย 2. ตัดแต่งกิ่ง 3. บังคับให้ออกดอกนอกฤดู	ปีที่ 2 1. ค่าปุ๋ยคอก+ปุ๋ยเคมี 500 บาท 2. ค่าสารเคมี 100 บาท รวม 600 บาท 3. ค่าสารบังคับ 1,000 บาท รวม 1,600 บาท	ปีที่ 4 ขายมะม่วงนอกฤดูได้ 7,500 บาท
	ปีที่ 5 เป็นต้นไปจัดการเหมือนปีที่ 4	เหมือนปีที่ 4	ปีที่5 ในฤดู 3,000 บาท จะมีรายได้จากมะม่วง
หมายเหตุ	จะทำการบังคับให้ออกดอกปีเว้นปีและผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ		

ทางเลือก	กลยุทธ์ / กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
3. การผลิตข้าวคุณภาพดี	1. ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด, ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยชีวภาพ 2. จัดหาพันธุ์ดี 3. ปลูกระยะเวลาที่เหมาะสม 4. สำรวจแปลงนา 5. ใส่ปุ๋ยตามช่วงการเจริญเติบโต 6. เก็บเกี่ยวระยะเหมาะสม 7. จำหน่ายให้กกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปจำหน่าย 8. เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจะได้รับการปันผล	1. เตรียมดิน 680 บาท 2. ค่าพันธ์ 330 บาท 3. ค่าแรง 650 บาท 4. ค่าปุ๋ยอินทรีย์(ปุ๋ยพืชสด) 250 บาท 5. ค่าปุ๋ยเคมี 450 บาท 6. ค่าเกี่ยวนวด 700 บาท 7. ค่าขนส่ง 50 บาท 8. อื่น ๆ 50 บาท รวม 3160 บาท /ไร่	ผลผลิตต่อไร่ 491 กก. ละ 9.50 บาท รวม 4,664 บาท กำไล 1,504 บาท
4. จัดทำบ่อน้ำหรือบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร	- จัดทำบ่อน้ำหรือบ่อบาดาลเพื่อนำน้ำมาใช้ในการเกษตรช่วงขาดแคลนน้ำ	1. ค่าขุดบ่อลูกบาศก์เมตร ละ 12 บาท 2. ค่าขุดเจาะบ่อบาดาลขนาด 4 นิ้วบ่อละ 2,500 บาท	1. มีน้ำไว้ใช้ในการเกษตรในช่วงขาดแคลนน้ำ 2. ได้ปลูกพืชผักไว้บริโภค 3. ใช้เลี้ยงสัตว์ได้
5. การหว่านปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดิน	หว่านเมล็ดพืชตระกูลถั่วต้นฤดูฝนในแปลงนาหรือพื้นที่ทำไร่เพื่อแก้ปัญหาดินเสริมคุณภาพโดยจัดทำทุก ๆ ปี หลังจากปีที่ 3 แล้วอาจหว่านปีเว้นปี	- ค่าเตรียมดิน(ไถ + คราด) 150 บาท - ค่าเมล็ดพันธ์ 150 บาท - ค่าไถกลบ 100 บาท - รวม 400 บาท /ไร่	- ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ - ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงครึ่งหนึ่ง - เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น - ในระยะอาจไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี

ทางเลือก	กลยุทธ์ / กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
6. การปลูกผักสวนครัว	ปลูกผักหลาย ๆ ชนิดในบริเวณข้างบ้านเพื่อไว้บริโภคโดยไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	- ค่าพันธุ์ผัก 50 บาท - ค่าปุ๋ยคอก 100 บาท - ค่าปุ๋ยเคมี 30 บาท - ค่าตาข่ายล้อม 140 บาท รวม 320 บาท	- ได้บริโภคผัดปลอดภัยจากสารพิษ - ลดรายจ่ายในครัวเรือน - เป็นการทดสอบทดลองเรียนรู้ในตัวเองเพื่อนำไปสู่การผลิตเพื่อการค้าได้

๑) เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายสุภาพ สาคุณ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน การปรับปรุงดิน/การให้น้ำ แนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง ดินที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง ต้องปรับความเป็น กรดเป็นด่างของดินให้เป็นกลาง หรือ pH ประมาณ ๖-๗ ซึ่งเหมาะสำหรับการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้น การปรับปรุงดิน จะใช้ปูนขาว และหินฝุ่น และมีการไถ กลบซากมันสำปะหลังลงดิน หลังจากนั้น รองพื้นก่อนปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม /ไร่ ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยใช้ระยะนาดำ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร สั่งตัด ตามการวัดค่าขิงดิน และกลุ่มปลูกพืชผักปลอดภัยสารพิษ สถาบันเกษตรกร ที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ได้แก่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกพืชผักแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านเหล่าโพธิ์ ม.๕ เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่รวมตัวกันเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ และพืชผักปลอดสารพิษ รวมทั้งการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ ๑๓ จำนวนครัวเรือนและประชากรตำบลหนองกุงสวรรค์

หมู่ที่	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	
	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร
1	223	232	455	140	103
2	406	410	816	228	164
3	232	212	444	139	107
4	194	184	378	92	69
5	298	328	626	171	131
6	335	347	682	194	143
7	193	198	391	99	79
8	368	396	764	198	122
9	220	236	456	131	110
10	233	232	465	116	83
รวม	**2,702**	**2,755**	**5,477**	**1,508**	**1,111**

2.4.5 การศึกษา

การศึกษาของประชากรตำบลโพนงาม ส่วนใหญ่จากการศึกษาภาคบังคับและประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาของบุตรหลานกันทุกครัวเรือน ปัจจุบันมีโรงเรียนมัธยม 1 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง

2.4.6 ผู้นำธรรมชาติ-ประกอบด้วย

- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.
- พระสงฆ์ มัคทายก กะจ้ำ หมอสูตร

2.4.7 ผู้นำชุมชน

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ

๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นางสุวพร แสงทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑,๐๒๖ ราย มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๓.,๐๐๔ไร่ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๓.,๐๐๔ ไร่ รายละเอียดดังตาราง

ตาราง ๑๔ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
ข้าว	๑,๐๒๖	๑๓.,๐๐๔	๓๐๐	๑๓,๗๓๘
ข้าวนาปี	๑,๐๒๖	๑๓.,๐๐๔	๓๐๐	๑๓,๗๓๘

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร
https://production.doae.go.th/

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๕๑/๕๒ ตำบลหนองกุงสวรรค์ พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๑,๐๒๖ราย พื้นที่๑๓.,๐๐๔ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๕ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี๖๑/๖๒ ตำบลหนองกุงสวรรค์

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ข้าวนาปี	
		ราย	ไร่
๑	หนองกุง	๙๖	๑๒๘๙.๘๙
๒	หนองสวรรค์	๑๔๗	๑๘๘๐.๙
๓	หนองกุงใต้	๑๐๓	๑๓๒๗.๖
๔	เหล่าโพธิ์ชัย	๖๙	๘๙๘.๐๒
๕	เหล่าโพธิ์	๑๑๖	๑๗๙๐.๔๗
๖	ศาลา	๑๒๙	๑๕๖๘.๔๑

๗	หญ้าขาว	๗๐	๘๔๕
๘	น้ำเที่ยง	๑๒๐	๑๓๓๑.๗
๙	หนองกุงพัฒนา	๑๐๘	๑๓๕๒.๗๓
๑๐	หญ้าขาวพัฒนา	๗๖	๗๑๘.๖๙
	๑๐	๑๐๒๖	๑๓๐๐๔

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลง วัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็ปเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

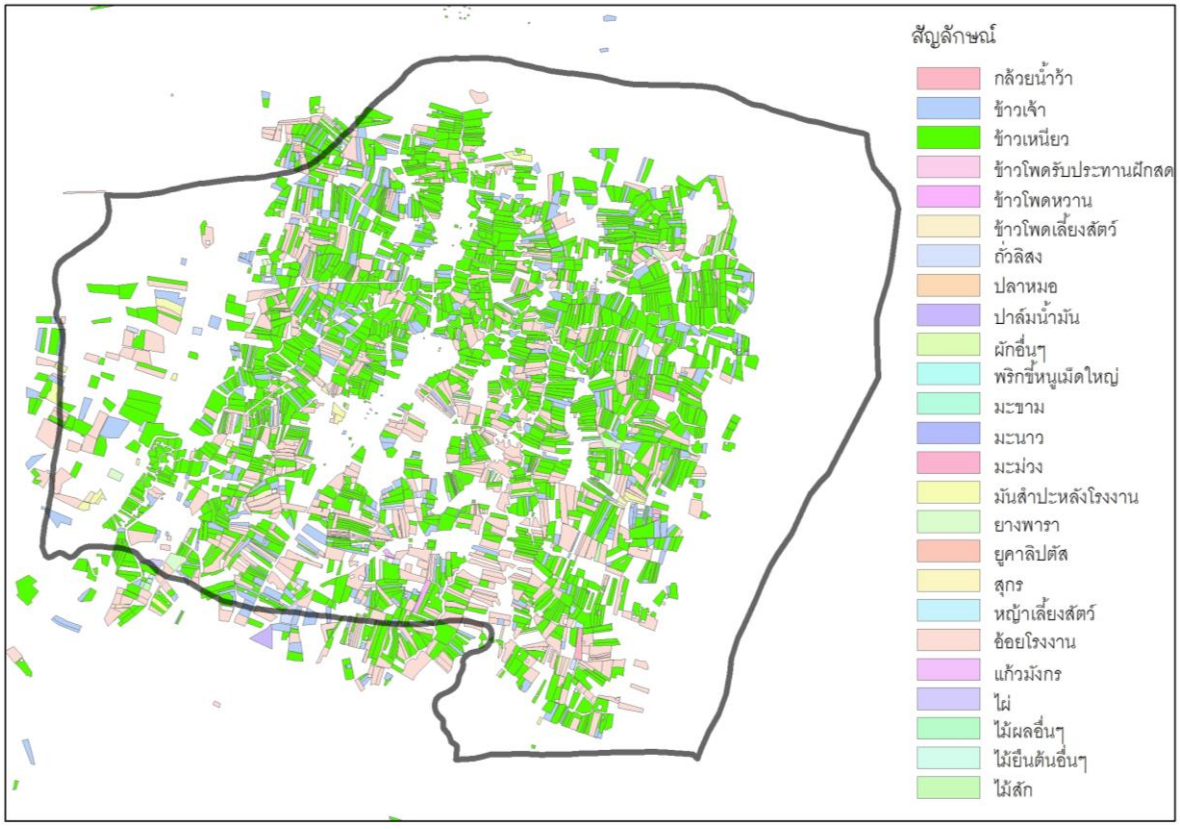

ภาพที่ ๖ ข้อมูลการวาดแปลง
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๒)

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๓,๐๐๔ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๕,๔๙๕,๒๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๘.๘๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๑๐๒๖	๕,๔๙๕,๒๐๐	๔๐๐	๘.๘๓
ข้าวนาปี	๑๐๒๖	๕,๔๙๕,๒๐๐	๔๐๐	๘.๘๓

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร
https://production.doae.go.th/

๒) เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๒) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายสุภาพ สาคุณ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน การปรับปรุงดิน/การให้น้ำ แนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง ดินที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง ต้องปรับความเป็น กรดเป็นด่างของดินให้เป็นกลาง หรือ pH ประมาณ ๖-๗ ซึ่งเหมาะสำหรับการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้น การปรับปรุงดิน จะใช้ปูนขาว และหินฝุ่น และมีการไถ กลบซากมันสำปะหลังลงดิน หลังจากนั้น รองพื้นก่อนปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม /ไร่ ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยใช้ระยะนาดำ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร สั่งตัด ตามการวัดค่าขิงดิน และกลุ่มปลูกพืชผักปลอดภัยสารพิษ สถาบันเกษตรกร ที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างเขได้แก่ **การลดการใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก ฟูราดาน พอช่วงหลังมีการแนะรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา, ,ตะไคร้หอม,และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง

การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ ส่วนการนวดข้าวทั้งหมดมีการใช้รถนวดข้าว

๒.นายคำสิงห์ มาลาหอม หมู่ ๘ บ้านน้ำเที่ยง เกษตรกรต้นแบบด้านปราชญ์ชาวบ้าน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด ไถกลบตอซัง เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง ดินที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง ต้องปรับความเป็น กรดเป็นด่างของดินให้เป็นกลาง หรือ pH ประมาณ ๖-๗ ซึ่งเหมาะสำหรับการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้น การปรับปรุงดิน จะใช้ปูนขาว และหินฝุ่น และมีการไถ กลบซากมันสำปะหลังลงดิน หลังจากนั้น รองพื้นก่อนปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม /ไร่ ปลูกมันสำปะหลังโดยใช้ระยะปลูก ๑.๑๐ – ๑.๒๐ x ๐.๖๐ เมตร เมื่อมันสำปะหลังอายุ ประมาณ ๓ เดือน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ หรือ ๔๖-๐-๐ เลือกสูตรใดสูตรหนึ่ง ใช้ ระบบน้ำหยด และสปริงเกอร์ช่วยในฤดูแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่ ๑๓ ไร่ การปลูกมัน สำปะหลังโดยใช้ระบบน้ำ ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๑๓ ตัน/ไร่

<u>สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต</u>

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- **วิธีปลูก** โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้
- **พันธุ์** ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)
- **การใช้ปุ๋ย** ปุ๋ยที่ใช้ คือ**ปุ๋ยเคมี** สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้**ปุ๋ยอินทรีย์**มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วน**ปุ๋ยคอก** จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน
- รถใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ ส่วนการนวดข้าวทั้งหมดมีการใช้รถนวดข้าว

<u>ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต</u>

ตารางที่ ๑๖ ปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ	←											→
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจากฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัมไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถ				←	→							

หว่านตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)												
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่นใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)						←	→					
๔. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ							←	→				
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีกครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐วัน									←	→		
๖. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียมจัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป											←	→

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

๑.หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว

๒.เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ

๓.ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐กิโลกรัม/ไร่

๔.เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะ)

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑.แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐นาที

๒.นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่

๓.ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ)

๔.เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

๕.ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

ต้นทุนการผลิตข้าวแยกประเภท/รายการ

ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี (เฉลี่ย)

๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๔๒๕	บาท
๒. ค่าเตรียมดิน	๖๕๐	บาท
๓. ค่าปุ๋ยเคมี	๙๒๕	บาท
๔. ค่าสารเคมีกำจัดแมลง/วัชพืช	๔๐๐	บาท
๕. ค่าปลูก ดำ หว่าน	๔๕๐	บาท
๖. ค่าจ้างเกี่ยวข้าว ฟาด ฟัด	๔๕๐	บาท
๗. ค่าขนข้าวลาน และฉาง	๔๐๐	บาท
๘. ค่าน้ำมันตัดหญ้า ฉีด พ่น	๒๙๐	บาท
รวม	๓,๙๙๐	บาท

อัตราค่าจ้างและราคาเมล็ดพันธุ์

- รถไถเดินตาม และรถแทรเตอร์ ค่าจ้างไร่ไถดะไถแปร ๕๐๐ บาทต่อไร่ รถเกี่ยวนวด ข้าว ค่าจ้างไร่ละ ๘๐๐บาท

- เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖ ,ข้าวเจ้ามะลิ ๑๐๕ ,ข้าวเจ้ากข. ๑๕ ราคา กระสอบละ ๕๒๕ บาทราคา กก.ละ ๒๑ บาท ข้าวเล้าแตก ราคากก.ละ ๒๐ บาท

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมี คู่แข่งขันมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้า มะลิ ๑๐๕ ราคา ตันละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ตันละ ๑๒,๐๐๐-

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๓,๐๐๔ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๕,๖๐๖,๙๐๔ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๘.๘๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๑๐๒๖	๕,๖๐๖,๙๐๔	๔๐๐	๑๓
ข้าวนาปี	๑๐๒๖	๕,๖๐๖,๙๐๔	๔๐๐	๑๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

https:// farmer.doae.go

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมี คู่แข่งขันมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้า มะลิ ๑๐๕ ราคา ตันละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ตันละ ๑๒,๐๐๐-

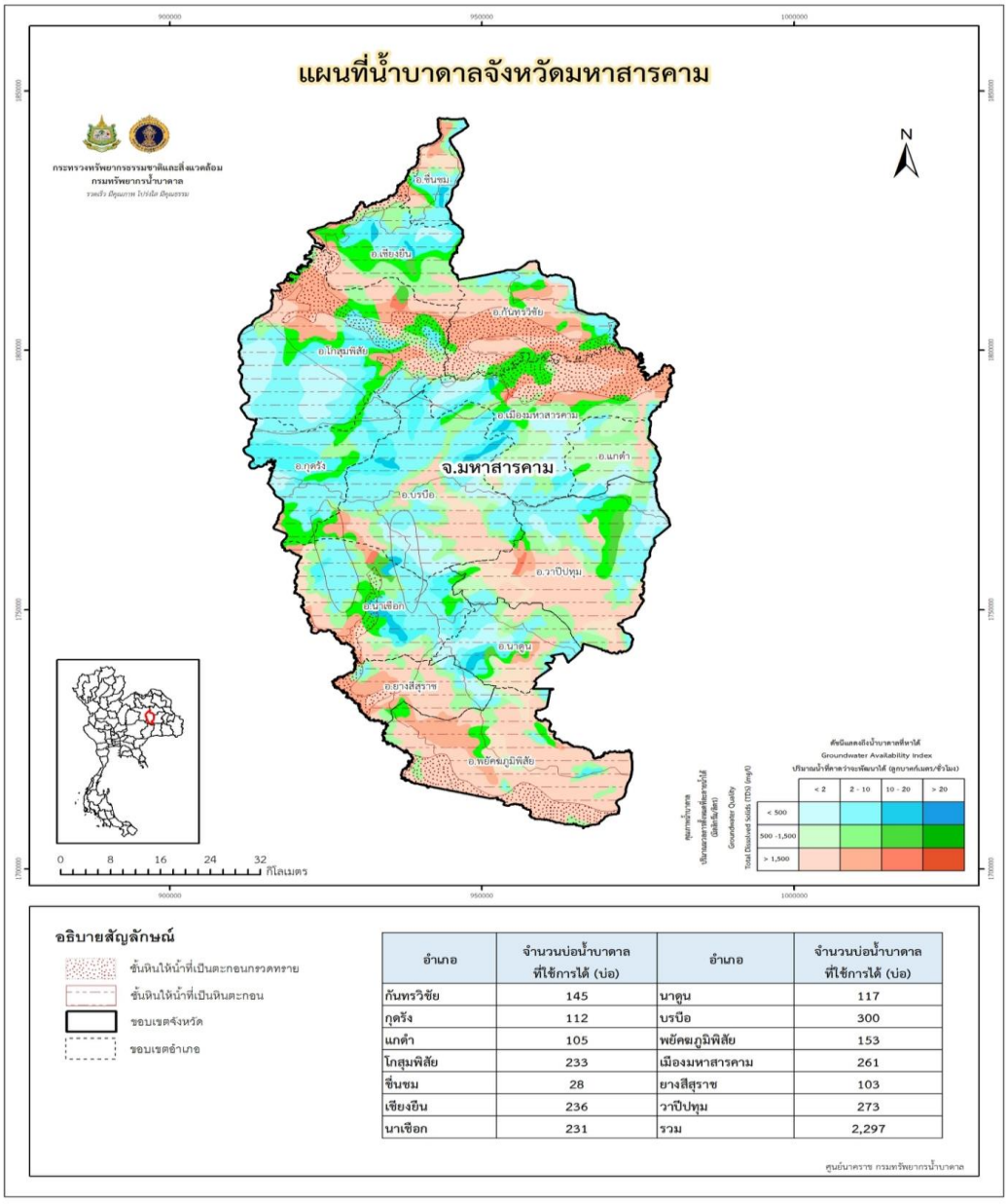

อำเภอ	จำนวนบ่อน้ำบาดาลที่ใช้การได้ (บ่อ)	อำเภอ	จำนวนบ่อน้ำบาดาลที่ใช้การได้ (บ่อ)
กันทรวิชัย	145	นาดูน	117
กุดรัง	112	บรบือ	300
แกดำ	105	พยัคฆภูมิพิสัย	153
โกสุมพิสัย	233	เมืองมหาสารคาม	261
ชื่นชม	28	ยางสีสุราช	103
เชียงยืน	236	วาปีปทุม	273
นาเชือก	231	รวม	2,297

ภาพที่ ๗ แผนที่น้ำบาดาล

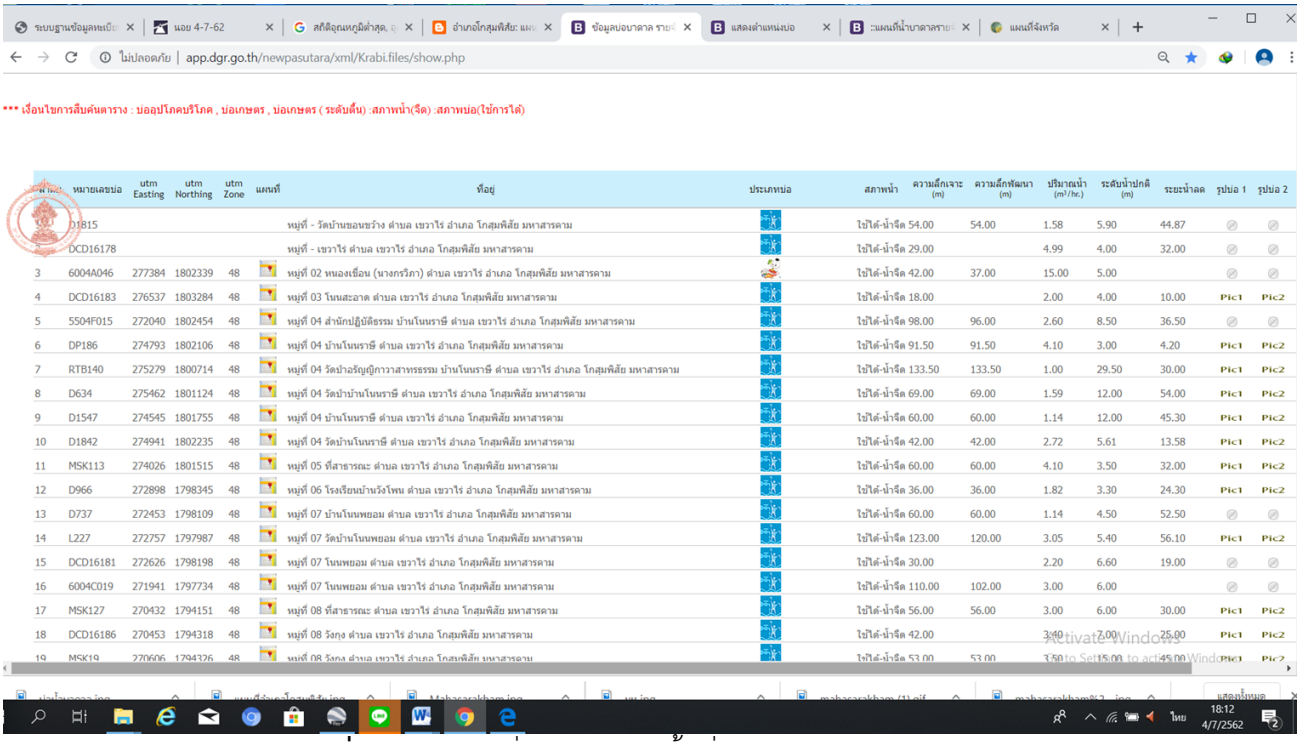

ลำดับ	หมายเลขบ่อ	utm Easting	utm Northing	utm Zone	แผนที่	ที่อยู่	ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ	ความลึกเจาะ (m)	ความลึกพัฒนา (m)	ปริมาณน้ำ (m³/hr.)	ระดับน้ำปกติ (m)	ระยะน้ำลด	รูปบ่อ 1	รูปบ่อ 2
	01815					หมู่ที่ - วัดบ้านขอนขว้าง ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 54.00	54.00		1.58	5.90	44.87		
	DCD16178					หมู่ที่ - เขาไร่ ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 29.00			4.99	4.00	32.00		
3	6004A046	277384	1802339	48		หมู่ที่ 02 หนองเขื่อน (นางกรวิภา) ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 42.00	37.00		15.00	5.00			
4	DCD16183	276537	1803284	48		หมู่ที่ 03 โนนสะอาด ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 18.00			2.00	4.00	10.00	Pic1	Pic2
5	5504F015	272040	1802454	48		หมู่ที่ 04 สำนักปฏิบัติธรรม บ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 98.00	96.00		2.60	8.50	36.50		
6	DP186	274793	1802106	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 91.50	91.50		4.10	3.00	4.20	Pic1	Pic2
7	RTB140	275279	1800714	48		หมู่ที่ 04 วัดป่าอรัญญิกาวาสาทรธรรม บ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 133.50	133.50		1.00	29.50	30.00	Pic1	Pic2
8	D634	275462	1801124	48		หมู่ที่ 04 วัดป่าบ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 69.00	69.00		1.59	12.00	54.00	Pic1	Pic2
9	D1547	274545	1801755	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 60.00	60.00		1.14	12.00	45.30	Pic1	Pic2
10	D1842	274941	1802235	48		หมู่ที่ 04 วัดบ้านโนนราษี ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 42.00	42.00		2.72	5.61	13.58	Pic1	Pic2
11	MSK113	274026	1801515	48		หมู่ที่ 05 ที่สาธารณะ ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 60.00	60.00		4.10	3.50	32.00	Pic1	Pic2
12	D966	272898	1798345	48		หมู่ที่ 06 โรงเรียนหนำนวังโพน ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 36.00	36.00		1.82	3.30	24.30	Pic1	Pic2
13	D737	272453	1798109	48		หมู่ที่ 07 บ้านโนนพยอม ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 60.00	60.00		1.14	4.50	52.50		
14	L227	272757	1797987	48		หมู่ที่ 07 วัดบ้านโนนพยอม ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 123.00	120.00		3.05	5.40	56.10	Pic1	Pic2
15	DCD16181	272626	1798198	48		หมู่ที่ 07 โนนพยอม ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 30.00			2.20	6.60	19.00		
16	6004C019	271941	1797734	48		หมู่ที่ 07 โนนพยอม ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 110.00	102.00		3.00	6.00			
17	MSK127	270432	1794151	48		หมู่ที่ 08 ที่สาธารณะ ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 56.00	56.00		3.00	6.00	30.00	Pic1	Pic2
18	DCD16186	270453	1794318	48		หมู่ที่ 08 วังกุง ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 42.00			3.40	7.00	25.00	Pic1	Pic2
19	MSK19	270606	1794326	48		หมู่ที่ 08 วังกุง ตำบล เขาไร่ อำเภอ โกสุมพิสัย มหาสารคาม		ใช้ได้-น้ำจืด 53.00	53.00		3.50	15.00	45.00	Pic1	Pic2

ภาพที่ ๘ แสดงแผนที่บ่อบาดาลในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์

ที่มา:กลุ่มระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก อาชีพเสริม ปลูกผัก รับจ้าง ดังนั้น สินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และปลูกผักขาย

ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นสินค้าหลักที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรตำบลเขวาไร่ซึ่งมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

การปลูกผักขาย ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีสามหมู่บ้านคือหมู่ ๔,๕ ที่ดำเนินกิจกรรมนี้เป็นอย่างดีโดยสามารถสร้างรายได้จากการขายผักตลอดทั้งปี

๔) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(๑) ข้าว

<u>พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว</u>

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลเขวาไร่ มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๑๒,๒๑๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๙ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๗,๕๖๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๖ พื้นที่ความเหมาะสมน้อย จำนวน ๖,๘๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๔๐,๕๕๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๗ ตามลำดับ

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๓,๐๐๔ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๕,๖๐๖,๙๐๔ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๘.๘๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๑๐๒๖	๕,๖๐๖,๙๐๔	๔๐๐	๑๓
ข้าวนาปี	๑๐๒๖	๕,๖๐๖,๙๐๔	๔๐๐	๑๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร
https:// farmer.doae.go.th

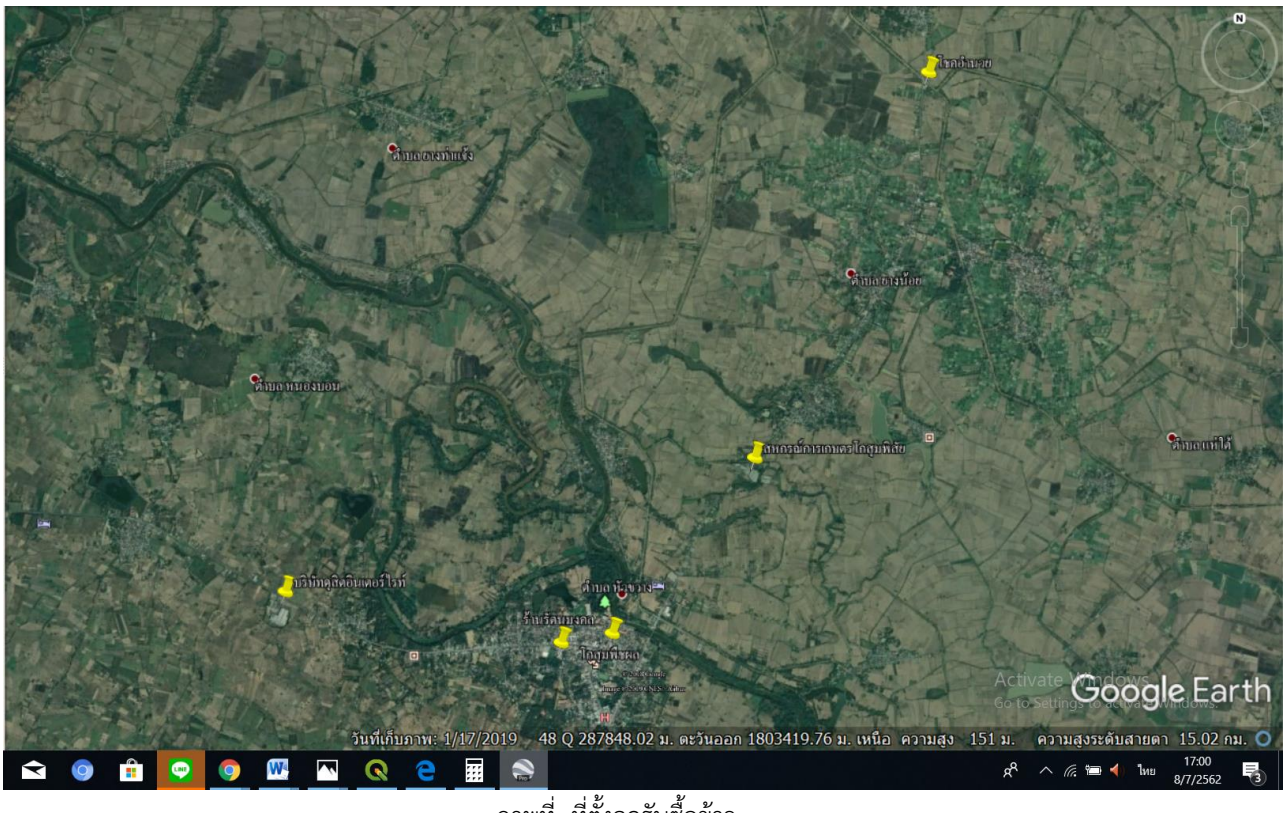

ภาพที่ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๒)

(๒)มันสำปะหลังโรงงาน

<u>พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน</u>

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองกุงสวรรค์

มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๑๓,๐๐๔ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๗ รองลงมาได้แก่ พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๕,๕๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๒ ตามลำดับ

ในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้นครัวเรือน๔๗๑ มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๗๕๘๑ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน๗๕๘๑ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๔๗๑	๗๕๘๑	-	๗,๖๐๘.๐๐
มันสำปะหลัง	๔๗๑	๗๕๘๑	-	๗,๖๐๘.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร
https:// farmer.doae.go

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลง วัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็ปเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลเขาไร่มีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๒,๗๗๗ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน

<u>ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย</u>

จากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๗,๖๑๒.๕๐ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลเขาวาไร่ มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๒๒,๘๓๗,๕๐๐กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๓,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๒.๑๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

<u>สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต</u>

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชที่สำคัญของตำบลเพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

ข้อมูลการผลิต

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูก ที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสาคู ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มันสำปะหลังโรงงานหมายถึงมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขุดในระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลผลิตให้แก่ลานมันเส้นโรงงานมันอัดเม็ด โรงงานแป้งมันและโรงงานแปรรูปอื่นๆ

พันธุ์มันสำปะหลังหมายถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรเพาะปลูกซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกได้แก่พันธุ์ระยอง ๕ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ระยอง ๙๐ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ และพันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

ตารางที่ ๑๗ : ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
สียอดอ่อน	สีม่วง ไม่มีขน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	รูปร่างแบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ลักษณะ	**เกษตรศาสตร์ ๕๐**
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๑๕๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	หัวมีขนาดสม่ำเสมอ
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๓
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๘
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๔.๔
ลักษณะเด่น	ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีความงอกดีและเก็บรักษาได้นาน มีปริมาณแป้งสูง
ข้อจำกัด	ในบางท้องที่จะแตกกิ่ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลหนองกุงสวรรค์หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๑๘ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	**จุดแข็ง (Strengths : S)** ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน	**จุดอ่อน (Weaknesses : W)** ๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร ๒. เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องการแปรรูป
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม ๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว ๔. พื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก	**SO กลยุทธ์เชิงรุก** ๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒) ๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓) ๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)	**WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี W๑+O๒) ๒. การรวมกลุ่มเกษตรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน ๒. บางพื้นที่มีน้ำท่วมขัง	**ST กลยุทธ์ป้องกัน** ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑) ๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)	**WT กลยุทธ์เชิงรับ** ๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
   ๑.๑ การเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว
   ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
   ๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
   ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
   ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว

๓. กลยุทธ์ป้องกัน
   ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
   ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ
   ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบลแนวทางการพัฒนาชุมชนตำบลหนองกุงสวรรค์

แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย				แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี ๖๖	ปี ๖๗	ปี ๖๘	ปี ๗๐				
๑.	โครงการกองทุนส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพที่ได้ปลอดภัยได้มาตรฐาน	ข้าวถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเกษตรกรในตำบลหนองกุงสวรรค์และเป็นพืชที่ทำรายได้หลักให้เกษตรกรด้วย ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพข้าวจึงเป็นหัวใจสำคัญและเป็นการเพิ่มความสามารถในด้านการแข่งขันทางการตลาดและยังช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ปัจจัยสำคัญของการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพดีคือ เมล็ดพันธุ์ดีและองค์ความรู้เรื่องการผลิตข้าวซึ่งเป็นปัญหาที่พบในปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรให้มีการตั้งกองทุนผลิตข้าวพันธุ์ดีเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ	๒๕ ราย/	๒๕ ราย/	๕๐ ราย/	๑๐๐ ราย/	กิจกรรมการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าว ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว หอมมะลิ ๑๐๕ สำหรับเกษตรกรปีละ ๑๐๐ ราย ๆ ละ ๒๕ ก.ก.ๆ ๒๗ บาท	-ศูนย์บริการฯ ต.หนองกุงสวรรค์	- อบต.หนองกุงสวรรค์ -สนง.เกษตรจังหวัด	เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๗๙๙ ราย ได้รับข้าวพันธุ์ดีที่มีคุณภาพ เกิดกองทุนจากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด มีผลผลิตข้าวเปลือกที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด เกษตรกรมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น เกิดความยั่งยืนของโครงการนี้

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย				แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี ๖๖	ปี ๖๗	ปี ๖๘	ปี ๗๐				
๒.	โครงการเพิ่มผลผลิต, ผลิตมันสำปะหลังที่ปลอดภัยจากเพลี้ยแป้งระบาดและได้มาตรฐานโดยการแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารเคมีก่อนปลูก	๑.พื้นดินในตำบลหนองกุงสวรรค์เสื่อมโทรม ขาดอินทรียวัตถุ ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน และมีการใช้สารเคมีเช่นยาปราบวัชพืชและปุ๋ยเคมีมากขึ้น ทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งในดิน,น้ำ สภาพแวดล้อม ๒.เพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยแป้งในแปลงมันสำปะหลัง ๓.เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปรับสภาพดิน ๔.เพื่อเป็นไปตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดและนโยบายของรัฐ	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๑.ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองกุงสวรรค์ ๒.คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ ๓.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ๔.รณรงค์การใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการหว่านพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงดิน ๕.ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการผลิต ๔ ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิต	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองกุงสวรรค์ -สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	- อบต.หนองกุงสวรรค์ -พัฒนาที่ดิน -สำนักงานเกษตรจังหวัด -ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชมหาสารคาม	๑.เกษตรกรมีความรู้และทักษะในกระบวนการผลิตมันสำปะหลังปลอดภัยจากสารพิษ ๒.ต้นทุนการผลิตต่อไร่ลดลง ๓.ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ ๔.เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้ได้เอง

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย				แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี ๖๖	ปี ๖๗	ปี ๖๘	ปี ๗๐				
๓.	โครงการเพิ่มผลผลิต,ผลิตอ้อยปลอดโรคใบขาวและหนอนกอและได้มาตรฐาน	๑.พื้นดินในตำบลหนองกุงสวรรค์เสื่อมโทรม ขาดอินทรียวัตถุ ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน และมีการใช้สารเคมีเช่นยาปราบวัชพืชและปุ๋ยเคมีมากขึ้นทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งในดิน,น้ำ สภาพแวดล้อม ๒.เพื่อป้องกันการระบาดของโรคใบขาวอ้อยและหนอนกอ ๓.เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปรับสภาพดิน	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๕๕ ราย/ ๒๗๕ ไร่	๑.ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๒.คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ ๓.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ๔.รณรงค์การใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการหว่านพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงดิน ๕.ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการผลิต ๔ ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิต	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองกุงสวรรค์	- อบต.หนองกุงสวรรค์ -พัฒนาที่ดิน -สำนักงานเกษตรจังหวัด -ศูนย์บริการวิชาการด้านพืช มหาสารคาม	๑.เกษตรกรมีความรู้และทักษะในกระบวนการผลิตอ้อยโรงงานปลอดภัยและได้มาตรฐาน ๒.ต้นทุนการผลิตต่อไร่ลดลง ๓.ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ ๔.เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้ได้เอง

ที่	แผนงาน/ กิจกรรม/ โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย				แนวทางการ ดำเนินงาน	ผู้รับ ผิดชอบ	แหล่งงบ ประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี ๖๖	ปี ๖๗	ปี ๖๘	ปี ๗๐				
๔.	โครงการ ส่งเสริมการ รวมกลุ่มและ พัฒนาวิสาหกิจ ชุมชน	- เพื่อเป็นการส่งเสริม และพัฒนาให้ประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่ มีการรวมกลุ่มกิจกรรม เพื่อจดทะเบียนเป็น วิสาหกิจชุมชน - สามารถเข้าถึงแหล่ง งบประมาณโดยการได้รับ สนับสนุนจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบ เงินกู้ และเงินสนับสนุน เพื่อเป็นการพัฒนา ศักยภาพของชุมชนทำให้มี ความเข้มแข็งทั้งในระดับ ครอบครัวและชุมชน ใน เขตพื้นที่	๒ กลุ่ม	๒ กลุ่ม	๒ กลุ่ม	๒ กลุ่ม	๑.ประชาสัมพันธ์เรื่อง วิสาหกิจชุมชน ๒.จัดอบรมถ่ายทอด ความรู้แก่ คณะกรรมการ และ สมาชิก เพื่อเสริมสร้าง กิจกรรมของกลุ่ม เพื่อ เข้าถึงแหล่งเงินทุน ๓.ทัศนศึกษาดูงาน กลุ่มที่ประสบ ผลสำเร็จ ๔.ประเมินผลวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อจัดกลุ่ม	ศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร ประจำตำบล หนองกุงสวรรค์ -สำนักงานเกษตร อำเภอ	- อบต. หนองกุง สวรรค์ - สำนักงาน เกษตร อำเภอ โกสุมพิสัย - หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ในตำบล	๑.มีการรวมกลุ่ม เพื่อจดทะเบียนและ ต่อทะเบียนกลุ่มเดิม ๒.มีการดำเนิน กิจกรรมตลอดทั้งปี ๓.วิสาหกิจได้รับ งบประมาณ สนับสนุน ๔.มีการบริหาร จัดการกองทุนที่มี ประสิทธิภาพและ ยั่งยืน

กลยุทธ์ทางเลือก(แผนการผลิต กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี)

ทางเลือก	กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
การของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อขุดสระน้ำในหมู่บ้าน	1. จัดทำแหล่งน้ำให้เพียงพอกับพื้นที่ 30 % 2. ปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสม 3. ปลูกพืชผัก , ไม้ผล 30 % 4. ทำนา 30 % 5. ที่อาศัย , คอกสัตว์และที่เก็บวัสดุอุปกรณ์	<u>ปีที่ 1</u> 1. จัดทำแหล่งน้ำ 36,000 บาท 2. ปรับปรุงพื้นที่ 10,000 บาท 3. ค่าพันธุ์พืช + สัตว์ 3,000 บาท 4. ค่าแรง 3,000 บาท 5. อื่นๆ 5,000 บาท รวม 57,000 บาท	<u>ปีที่ 1</u> จะมีรายได้จากขายข้าว พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		<u>ปีที่ 2</u> 1. พันธุ์ผัก 300 บาท 2. พันธุ์ปลา1,000บาท 3. ค่าปุ๋ย 3,000 บาท 4. ค่าแรง 3,000 บาท 5. อื่นๆ 3,000 บาท รวม 10,300 บาท	<u>ปีที่ 2</u> ขายข้าว,พืชผัก,ปลาและสัตว์ปีก 20,000 บาท
		<u>ปีที่ 3</u> จะเท่ากับปีที่ 2	<u>ปีที่ 3</u> 1. ขายข้าว , พืชผัก , ปลา และสัตว์ปีก 20,000 บาท 2.ขายไม้ผล1,000 บาท
		<u>ปีที่ 4</u> เป็นต้นไปรายจ่ายเหมือนปีที่ 2,3	<u>ปีที่ 4</u> เป็นต้นไปจะมีรายได้จากไม้ผลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ทางเลือก	กิจกรรม	ต้นทุน	ผลตอบแทน
2. การผลิตข้าวคุณภาพดี	1. ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด , ปุ๋ยคอก ,ปุ๋ยชีวภาพ 2. จัดหาพันธุ์ดี 3. ปลูกระยะเวลาที่เหมาะสม 4. สำรวจแปลงนา 5. ใส่ปุ๋ยตามช่วงการเจริญเติบโต 6. เก็บเกี่ยวระยะเหมาะสม 7. จำหน่ายให้กลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปจำหน่าย 8. เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจะได้รับการปันผล	1. เตรียมดิน 400 บาท 2. ค่าพันธุ์ 225 บาท 3. ค่าแรง 800 บาท 4. ค่าปุ๋ยอินทรีย์(ปุ๋ยพืชสด) 250 บาท 5. ค่าปุ๋ยเคมี 220 บาท 6. ค่านวด 75 บาท 7. ค่าขนส่ง 50 บาท 8. อื่นๆ 50 บาท รวม 2,070 บาท/ไร่	-ผลผลิตต่อไร่ 500 กก. กก.ๆ 7..50 บาท รวม 3,750 บาท
3.การปลูกผักสวนครัวโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ปลูกผักหลาย ๆ ชนิดในบริเวณข้างบ้านเพื่อไว้บริโภค โดยไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	- ค่าพันธุ์ผัก 50 บาท - ค่าปุ๋ยคอก 100 บาท - ค่าปุ๋ยเคมี 50 บาท - ค่าตาข่ายล้อม 150 บาท รวม 350 บาท	-ได้บริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษ -ลดรายจ่ายในครัวเรือน -เป็นการทดสอบทดลองเรียนรู้ในตัวเองเพื่อนำไปสู่การผลิตเพื่อการค้าได้
4.การปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	-หว่านเมล็ดพืชตระกูลถั่วต้นฤดูฝนในแปลงนาหรือพื้นที่ไร่เพื่อแก้ปัญหาดิน เสริมคุณภาพโดยจัดทำทุกๆปี หลังจากปีที่ 3 แล้ว อาจหว่านปีเว้นปี	- ค่าเตรียมดิน(ไถ+คราด) 250 บาท -ค่าเมล็ดพันธุ์ 150 บาท -ค่าไถกลบ 150 บาท รวม 550 บาท/ไร่	-ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ -ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลง -เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น -ในระยะยาวอาจไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี

๓.๑ การผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสู่เกษตรอินทรีย์

เป้าหมาย : เพื่อส่งเสริมผลผลิตข้าวหอมมะลิที่คุณภาพสู่เกษตรอินทรีย์

กลยุทธ์ : การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์แบบครบวงจร

โครงการที่ ๒ การจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตำบลหนองกุงสวรรค์

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าหมาย : เพื่อจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรแปรรูปผลผลิตผลผลิตเกษตร

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี

โครงการที่ ๑ โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักอาหารปลอดภัย

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ แหล่งน้ำ

เป้าหมาย : เพื่อสร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน ให้เพียงพอต่อการทำการเกษตร

กลยุทธ์ : สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีแบบยั่งยืน

โครงการที่ ๒ การของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อขุดสระน้ำในหมู่บ้าน

๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓.๒.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าหมาย : เพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

กลยุทธ์ : แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๑ การออกแบบผลิตภัณฑ์การแปรรูปผลผลิตจากข้าวและการสร้างช่องทางการจำหน่าย

โครงการที่ ๒ ...การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรการทำขนมถั่วตัด

ชื่อโครงการ การจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตำบลหนองกุงสวรรค์

๑. หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของตำบล.หนองกุงสวรรค์ ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองกุงสวรรค์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๗,๐๓๘....ไร่ พื้นที่การเกษตร ๒๓,๒๕๒.. ไร่ พื้นที่ทำนา ๑๓,๐๐๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๙ ของพื้นที่ทำการเกษตรของตำบลหนองกุงสวรรค์.แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยมีจำนวน ๑,๐๒๖ ครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด ๑,๔๔๖ ครัวเรือน ซึ่งโดยปกติสภาพทั่วไปในการทำนามักจะประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีการปนเปื้อนของโรคแมลง และเกษตรกรมักจะนำมาใช้ทำพันธุ์จึงทำให้ผลผลิตต่ำไม่มีคุณภาพ และเกษตรกรมักจะนำมาใช้ทำพันธุ์ในปีต่อไป

ในปีที่ผ่านมาสภาพการทำนาของ ตำบล หนองกุงสวรรค์ประสบสภาพปัญหาสภาวะแห้งแล้ง ทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ลดลง ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวดีในปีต่อไป ทั้งนี้ยังขาดปัจจัยสนับสนุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้สารอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ และเพื่อให้เกษตรกรได้ทดลองจัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ

๒.๒ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกหมู่บ้านจะได้จัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดี และได้รับความรู้โดยผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๒.๓ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารกลุ่ม/กองทุน

๓. เป้าหมาย

๓.๑ เกษตรกรทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยหมู่บ้านละ๒๕ คน

๓.๒ ตำบลหนองกุงสวรรค์มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อย ๑ กองทุน วงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน กันยายน

๕. พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๔,๕ ตำบลหนองกุงสวรรค์

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ	■							
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.		■						
๓	ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว			■	■				
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ				■				
๕	มอบปัจจัยการผลิต					■			
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ						■	■	
๗	ติดตามและประเมินผล								■

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)

๗.๒ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.

๗.๓ ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

๗.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๗.๕ มอบปัจจัยการผลิต

๗.๖ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๗ ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ จำนวน ๑๓๐,๐๐๐ บาท ดังนี้

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว มะลิ ๑๐๕ จำนวน ๘,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๑๕ บาท เป็นเงิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๘,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๑ บาท เป็นเงิน ๘,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุโครงการ(พิธีมอบปัจจัยการผลิต,การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๓๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกครัวเรือนได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ ภารกิจและการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล.หนองกุงสวรรค์ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีใช้ในการผลิตข้าวทุกครัวเรือน ครัวเรือนละไม่ต่ำกว่า ๔ ไร่

๙.๒ เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนและมีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของตำบลอย่างน้อย ๑ กองทุน วงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๙.๓ เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกครัวเรือนและทำให้มีรายได้เพิ่มปีละ ๑,๐๐๐–๓,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยครัวเรือนละ ๔ ไร่ (๒๐ กก.)

๒. มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อย ๑ กองทุน วงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและมีรายได้เพิ่มปีละ ๑,๐๐๐–๓,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน

๑๐ ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นายภัทรพล แซ่เอ็ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	กรรมการและเลขานุการ

ชื่อโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่แบบยั่งยืน

๑.หลักการเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน โดยให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้และเพิ่มทักษะอาชีพด้านการเกษตรร่วมกัน ภายใต้การทาการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากนโยบายการปรับโครงสร้างภาคเกษตร และการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร / เกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยให้แก่ประเทศ และที่สำคัญ คือเน้นการคัดเลือกกิจกรรมที่เป็นตามความต้องการของเกษตรกรและแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรเลือกกิจกรรมที่สามารถดำเนินกิจกรรมที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันการประกอบอาชีพทางการเกษตรและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่สนใจที่เข้าใจถึงการรู้คุณค่าของเศษวัสดุการเกษตรที่มีประโยชน์ในการรักษาสภาพแวดล้อมเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเป็นการมุ่งเน้นการทาการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเกิดความมีส่วนรวมในการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๒.วัตถุประสงค์

๑.เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่ให้ความรู้การเกษตรที่หลากหลายอย่างยั่งยืน

๒. เกษตรกรเกิดความสามัคคีและได้เรียนรู้ร่วมกันในการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๓. เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางการเกษตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๔ เพื่อบูรณาการความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ในระดับพื้นที่ จากหน่วยงานภาครัฐวิทยากรเกษตรและปรัชญาชาวบ้าน

๕.เพื่อสร้างสินค้ามูลค่าเพิ่มในไร่นาเกษตรกรและชุมชนเชิงอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในชุมชน

๓. **เป้าหมาย**

เกษตรกร ๑๒๐ ราย หมู่บ้านละ ๑๐ ราย

๔.พื้นที่ดำเนินการ

ทุกหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑- ๑๐ ตำบลหนองกุงสวรรค์

๕.ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ -๒๕๗๐

๖.แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. อบรมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
๔. จัดหาวัสดุการดำเนินการโครงการ
๕. จัดทำแปลงสาธิตการเรียนรู้
๖. ประเมินผลและรายงาน

๗.วิธีดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ	■							
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.		■						
๓	ประสานงานกับกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			■	■				
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ				■				
๕	มอบปัจจัยการผลิต					■			
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ						■	■	
๗	ติดตามและประเมินผล								■

ดำเนินการตามแผน

๘.งบประมาณ

- ค่าใช่จ่ายอบรมเกษตรกร หมู่บ้าน ๑๐ ราย หมู่บ้านละ ๒๐,๐๐๐ บาท

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๗๐ บาท/คน	เป็นเงิน	๕,๒๕๐ บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๓ ครั้ง)	๓๐ บาท/คน	เป็นเงิน	๒,๒๕๐ บาท
๓.ค่าวิทยากร		เป็นเงิน	๑,๕๐๐ บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		เป็นเงิน	๑๑,๐๐๐ บาท
	รวมเป็นเงิน		๒๐,๐๐๐ บาท
	รวมงบประมาณทั้งสิ้น		๒๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย ได้มีความรู้ด้านการผลิตเพื่อการยังชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอย่างยั้งยืนในชุมชน

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

๑๐ ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นายภัทรพล แซ่เอ็ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	กรรมการและเลขานุการ

ชื่อโครงการส่งเสริมปลูกพืชผักปลอดอาหารปลอดภัย

ชื่อ โครงการ.กลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษตำบลหนองกุงสวรรค์

๒. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรสามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนและใช้จ่ายเงินที่ได้มาอย่างพอเพียงและมีแผนการอาชีพเสริมที่เกษตรกรทำได้จากการเรียนรู้และต่อยอดความชำนาญในการประกอบอาชีพหลักที่มีปัญหาด้านการผลิต ต้นทุนสูง ผลผลิตตกต่ำ ราคาสินค้าเกษตรกรต่ำมีปัญหาของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนกับพื้นที่

- จึงการส่งเสริมการทำอาชีพรอง เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาในการสร้างรายได้แก่เกษตรกรฝึกอาชีพระยะสั้น ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เพื่อเป็นการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเ พียง

๓. วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมการการผลิตสิ้นค้าเกษตรในครัวเรือน และในรูปกลุ่ม
- เพื่อส่งเสริมการการประกอบอาชีพการเกษตรตามความต้องการชุมชน
- เป็นการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก
- เป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคี เข้มแข็ง ในชุมชนแบบสร้างคามมั่นคง ยังยืน

๔. เป้าหมาย

๔.๑ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๒๐ ราย
๔.๒ พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ ๑-๑๐ ตำบลหนองกุงสวรรค์

๕. ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลา เดือน กรกฎาคม ๒๕๖๖ – กันยายน ๒๕๗๐

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.								
๓	ประสานงานกับกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

ดำเนินการตามแผน

๖.งบประมาณ

๒๐๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย ได้มีความรู้ด้านการผลิตเพื่อการยังชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอย่างยั่งยืนในชุมชน

๘. กิจกรรมและขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

๖.๑ การจัดตั้งกลุ่มรับสมัครสมาชิกเข้าร่วม/ คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน

๖.๒ จัดหาวัสดุในการปลูกผัก สมาชิก ๑๒๐ ราย

๖.๓ สถานที่ดำเนินการ จำนวน ๒ จุด

๖.๔ ดูแลการเพาะปลูกและการจำหน่าย

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เพื่อส่งเสริมการการผลิตสิ้นค้าเกษตรในครัวเรือน และในรูปกลุ่ม จำนวน ๑๒๐ ราย
- เพื่อส่งเสริมการการประกอบอาชีพการเกษตรตามความต้องการชุมชน
- เป็นการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก จำนวน ๒ กลุ่ม/ ๒,๐๐๐บาท/เดือน
- เป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคี เข้มแข็ง ในชุมชนสร้างคามมั่นคง ยั่งยืนของชุม

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นายภัทรพล แซ่เอ็ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	กรรมการและเลขานุการ

ชื่อโครงการ ส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

๑. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ประสบปัญหาหมอกควันปกคลุมและเกิดมลพิษทางอากาศเป็นประจำทุกปี โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเผาในที่โล่งทั้งในพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตร ซึ่งการเผาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก รวมทั้งยังส่งผลเสียต่อการทำอาชีพการเกษตรโดยตรง กล่าวคือ ทำให้ดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบดำเนินการควบคุมการเผาในพื้นที่การเกษตร และมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และนำเสนอทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผา สร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผา รวมทั้งสร้างต้นแบบในการทำการเกษตรปลอดการเผาเพื่อสนับสนุนการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตรในระยะต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

๓. กิจกรรม/เป้าหมาย

ที่	ชื่อกิจกรรม	เป้าหมายดำเนินการรวม	
		จำนวนเป้าหมาย	หน่วยนับ
๑	สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา		
	๑.๑ ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร : ความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ สร้างและพัฒนาวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา	๑๐๐	ราย
๒	รณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์		
	๒.๑ จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เช่น ป้ายคัทเอาท์ แผ่นพับ	๑	แห่ง

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ ต.ค. ๖๔ - ก.ย. ๖๕											
	ไตรมาสที่ ๑			ไตรมาสที่ ๒			ไตรมาสที่ ๓			ไตรมาสที่ ๔		
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา												
๑.๑ ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร : ความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ ด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา			←	—	→							
๒. รณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์												
๒.๑ จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เช่น ป้ายคัทเอาท์ แผ่นพับ							←	—	—	—	→	

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ม.๑-๑๐ ตำบลหนองกุงสวรรค์

๖. กิจกรรม

๑. วิเคราะห์ปัญหา สถานการณ์การผลิต และความพร้อมของชุมชน เพื่อคัดเลือกพื้นที่และบุคคลเป้าหมายโครงการ

๒. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ส่งเสริมให้มีจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผาทำลาย ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเดิม มุ่งสู่การทำการเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา มีเกษตรกรเป้าหมาย รวม ๑๐๐ ราย ในพื้นที่

โดยมีรายละเอียดของหลักสูตร ดังนี้

- ความรู้ความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่การเกษตร นำเสนอทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกรเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำการเกษตรแบบปลอดการเผา

- ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้าง**เครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา** โดยคัดเลือกและแต่งตั้งผู้แทนเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตรของตำบลนำร่อง วิเคราะห์ปัญหา ความพร้อมของชุมชน และจัดทำแผนชุมชนด้านการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร รวมทั้งสร้างมาตรการทางสังคม กฎ ระเบียบ ข้อตกลงของชุมชนเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาฯ ตลอดจนประมวลสรุปองค์ความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกำหนดแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการผลิตมุ่งสู่การทำการเกษตรปลอดการเผา รวมทั้งวางแผนและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาการเผาฯ ปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ควรจัดให้มีการให้สัตยาบันหยุดการเผาฯ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นเตือน และควบคุมไม่ให้เกิดการเผาในพื้นที่เกษตรในพื้นที่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)

๒. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.

๓. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๔. ดำเนินการตามโครงการฯ

๕. ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม งบประมาณดำเนินการ จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท

<u>รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน</u>

๑. ค่าอาหาร สำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๒. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย รายละ ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

๓. ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

๔. ค่าจัดจ้างทำป้าย และจัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย

๒. เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับปฏิบัติ

๓. เกษตรกรมีการลดต้นทุนจากการใช้เศษวัสดุทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยหมักทดแทนการเผา และการใช้อินทรียวัตถุปรับปรุงบำรุงดินทำให้โครงสร้างดินดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มจากการเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๔. พื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน (hotspot) ในพื้นที่เกษตรลดลง ส่งผลให้สุขอนามัยของประชาชนดีขึ้น

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นายภัทรพล แซ่เอ็ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	กรรมการและเลขานุการ

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

เดิมตำบลหนองกุงสวรรค์ขึ้นกับตำบลหนองเหล่า ต่อมาตำบลได้แยกหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นและเพื่อสะดวกทางการปกครองจึงแยกเป็นตำบลใหม่ชื่อ "ตำบลหนองกุงสวรรค์"

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับกับที่ต่ำจึงทำให้มีสภาพเป็นลูกคลื่น ดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย อาชีพหลักของประชาชนคือ เกษตรกร (ทำนา ทำไร่) อาชีพเสริมคือ รับจ้าง และเลี้ยงสัตว์

3.4.4 ขนบธรรมเนียมประเพณี / พิธีกรรม

ประชาชนในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีความเชื่อถือและยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ตามโบราณอย่างต่อเนื่อง เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา ออกพรรษา กฐิน ผ้าป่า บุญบั้งไฟ ตลอดจนการโกนผมไฟและทำบุญกลางบ้าน

3.4.5 ศาสนา / สิ่งยึดเหนี่ยว / ข้อห้ามต่าง ๆ

ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางตามหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วัดศาลา
2. วัดหญ้าขาว
3. วัดหนองกุง
4. วัดหนองกุงสวรรค์โพธิ์

3.4.6 การศึกษา

ประชาชนในตำบลหนองกุงสวรรค์ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 – มัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนหนองกุงสวรรค์
2. โรงเรียนบ้านหญ้าขาว
3. โรงเรียนบ้านหนองกุงสวรรค์โพธิ์
4. โรงเรียนบ้านศาลา

นอกจากนี้ยังมีศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเปิดสอนให้กับราษฎรในพื้นที่ในระดับชั้นประถมปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย

3.4.7 ผู้นำ / กลุ่มตามธรรมชาติ

ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน สมาชิกองค์การบริการส่วนตำบล แพทย์ประจำตำบล ประธาน อสม. ประธานแม่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ อสม. แม่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ประธานกลุ่มอาชีพ พระสงฆ์

.4.8 การรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ / กองทุน

ประวัติและการบริหารจัดการ เดิมราษฎรในหมู่บ้านผลิตผ้าฝ้ายเป็นปกติอยู่แล้วเพื่อใช้ในครัวเรือน หรือเป็นของฝาก ต่อมาได้ผลิตเพื่อเป็นการค้าหรือเพื่อจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น

สภาพการรวมตัว กลุ่มได้รวมตัวเพื่อบริหารการจัดการร่วมกัน แต่แยกกันผลิตตามครัวเรือนของสมาชิก

ปัญหาที่พบคือขาดตลาดรองรับผลิตภัณฑ์และไม่มีความรู้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

3.4.9 องค์กรในชุมชน

โครงสร้างและอัตรากำลังในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ ดังนี้

แผนผังองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์

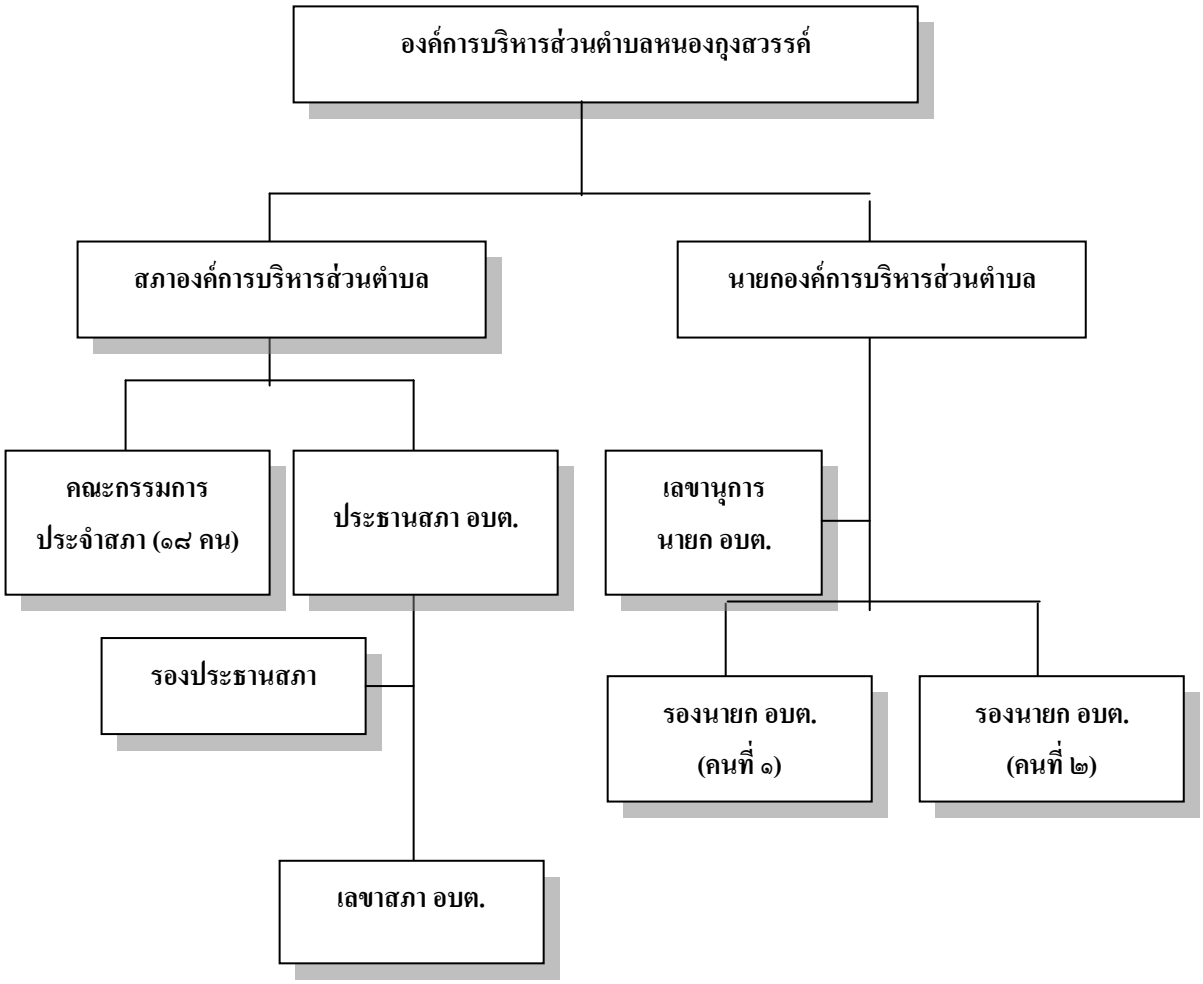

3.4.10 กองทุน

กองทุนต่าง ๆ ในตำบลหนองกุงสวรรค์ มีกองทุนต่าง ๆ ที่ให้ประชาชนในชุมชนใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ เช่น เงินทุนในชุม และเงินทุนจากภายนอก

2.4.11 ภูมิปัญญา

จากการสอบถามข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตรกร สรุปภูมิปัญญาของชุมชนตำบลหนองกุงสวรรค์ ได้ดังนี้

1. การกำจัดหอยเชอรี่ โดยการใช้แกลบหว่านตามแปลงนาข้าวที่มีหอยเชอรี่ระบาทจะช่วยชะลอการทำลายข้าวลงได้
2. ยากันยุง ใช้เปลือกส้ม นำมาตากแดดให้แห้จึงนำมาจุดไฟแทนยากันยุง
3. การป้องกันไร ในไก่ ใช้ใบกระเพาแห้งโรยบริเวณคอกไก่หรือรังออกไข่หรือใช้ใบตะไคร้ตากแห้งแล้วเอามารองที่รังออกไข่ป้องกันไรไ

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

****

๑.นายคูณ นิจรมย์	กำนันตำบลหนองกุงสวรรค์	ประธานกรรมการ
๒.นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.หนองกุงสวรรค์	รองประธาน
๓.นายสมควร บุดดีหงษ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายสมฤทธิ์ สีธุย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายนิตยา สีเทียมเงิน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายถวิน พรมแม้น	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายทองลา ดวงก้อม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายชัชวาล สีเห็มทอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายถนอม แสนยายนต์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเทวฤทธิ์ แสนองอาจ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายจูรีพร คำดี	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายปรีชา แสนจวง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓ นางสุวพร แสงทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ